

P O M O L O G I A

DRIEMAANDELIJKS INFORMATIEBLAD

van de

NATIONALE BOOMGAARDENSTICHTING

v.z.w.

VERENIGING VOOR POMOLOGIE, BOOMGAARD- EN
LANDSCHAPSBEHEER

Verantwoordelijke uitgever:
ROYEN Ludo
Boschelstraat 21
3724 Kortesseem
Tel./fax: 012/23 70 01

Jaargang XX
juli - augustus - september 2004
oplage 1 750 ex.

P 2004/3

ISSN 0778 1388

Beurré d'Amanlis panachée (Bull. d'arb. ... 1884)

Palokes

NATIONALE BOOMGAARDEN STICHTING vzw

ZETEL

Limburgs Universitair Centrum,
Universitaire Campus,
3590 Diepenbeek

BRIEFWISSELING
Alle correspondentie naar N.B.S.
Postbus 49
3500 HASSELT

Voor antwoord per brief, postzegel
van 0,44 EUR bijvoegen a.u.b.

N.B.S. Informatiecentrum en Secretariaat

Leopold III-straat 8 - 3724 Vliermaal
Tel. 012/39 11 88 - Fax 012/74 74 38
E-post: info@boomgaardenstichting.be
Openingsuren: Alle werkdagen van
ma. - do.: 8 - 17 u. (vrij.: 8 - 14.30 u.)
Anders: tel./fax 012/23 70 01

Bezoek onze webstek: www.boomgaardenstichting.be

LIDGELD: BELGIE-LUXEMBURG

Bijdrage naar believen met een mini-
mum van 17,5 EUR. op rekeningnum-
mer 451-8525391-96 op naam van
N.B.S. Hasselt en dit met vermelding
"Lidgeld (jaartal)"

LIDGELD: NEDERLAND

Bijdrage naar believen met een mini-
mum van 20 EUR op ABN-Amro Maas-
tricht met als reden betaling "Lidgeld
(jaartal) N.B.S. rekening 49.93.73.634".

LIDGELD: BUTTENLAND

Bijdrage naar believen met een mi-
nimum van 20 EUR op rekening nr:

- Voor EU-landen BIC n°: BPOT
BEB1 BE71 000-1509874-69
- Niet-EU-landen: GEBABEBB BPOT
BEB1 BE71 000-1509874-69

POMOLOGIA

VERSCHEIJNT

4 x per jaar, in de maanden maart, juni, sep-
tember en december.

ABONNERING

Het abonnement is inbegrepen in het lidgeld
van de N.B.S. Adreswijziging en/of abonnering
via het correspondentie-adres.

ARTIKELS

Moeten worden ingezonden ten laatste op : 15
feb., 15 mei, 15 aug. en 15 nov. De redactie be-
houdt zich het recht voor artikels te weigeren of
ze, in overleg met de steller, te wijzigen. Elke
auteur blijft evenwel persoonlijk verantwoorde-
lijk voor de door hem gestelde artikels.

ADVERTENTIES

Voor tarieven, vorm en inhoud gelieve te infor-
meren op het correspondentieadres.

REDACTIE

J.P. Billen, E. De Bruyne, S. Debuck, E. Eersels,
J. Geyselinck, F. Houben, M. Lambrichts, E.
Meekers, J. Moens, J. Neyens, G. Princen, J.
Ramaekers, L. Royen en H. Sourbron.

FOTO'S L. Royen of anders vermeld.

HOOFDREDACTIE EN REDACTIE-ADRES:

N.B.S. Secretariaat
Leopold III-straat 8 - 3724 Vliermaal
Tel. 012/39 11 88 - Fax 012/23 70 01

Editoriaal

Geacht lid, beste familie,

Onze activiteitenkalender voor het najaar is weer goed gevuld zoals U in de rubriek "NBS nieuws" kan zien. Meer en meer van onze activiteiten zwermen uit over het hele gewest en dat kan enkel omdat zich ook meer en meer leden als lokaal contact aanbieden en zelf initiatieven ontwikkelen. Vanzelfsprekend worden deze steeds geruggensteund en begeleid vanaf ons secretariaat. Maar wellicht kan het nog beter. Welk eenvoudig initiatief zou U kunnen verzorgen? Een boomgaardbezoek, openstelling fruittuin, deelname met NBS standje aan een gebeuren in uw omgeving, ... Treuzel niet langer en neem contact met onze, en dus ook uw, coördinator Anny Laczewny 012/391188.

Stilaan komt de planttijd in het zicht. Onze plantfolder in bijlage biedt U weer een uitermate groot assortiment aan van zowel de algemeen bekende nationale en internationale fruitrassen, maar ook de zeldzaamste regionale. Het lijkt stilaan vanzelfsprekend dat pas teruggevonden, uitermate zeldzame rassen het daaropvolgende jaar reeds, via de NBS, kunnen worden bekomen. Realiseer U wel dat het aanbieden van een dergelijk breed soortengamma enorme inspanningen en kosten met zich brengt. U begrijpt dat, als een kweker van 300 variëteiten ieder slechts 2 à 3 planten moet vormen, dit meer kost dan wanneer er 100 planten van eenzelfde ras kunnen worden afgeleverd. Wij zijn erin geslaagd zeldzaamheden te bieden aan de prijs van de gangbare plant, maar dit enkel en alleen omdat de aangerekende prijzen een gemiddelde zijn van alle soorten. De lagere prijs van een algemene variëteit uit uw bestelling mildert dus de uitermate hoge prijs van een zeldzame variëteit. Van pomologische solidariteit gesproken!

We doen ook al het mogelijke om de juistheid van de variëteit te verzekeren. Mocht er desondanks toch wat fout lopen, meldt ons dit dan, maar bedenk dat de kans op een fout in een aanbod van 500 variëteiten even wat groter is dan deze in een aanbod van 20 courante rassen.

Vanaf nu gaan we de laatste rechte lijn in voor EUROPOM '04. Ofschoon al enkele leden zich hebben aangeboden, is nog heel wat hulp noodzakelijk, niet enkel bij de opbouw maar ook voor de permanenties (vooral voor de tussenweek). Graag nog even controleren of U toch niet de mogelijkheid ziet om een handje toe te steken bij één of meer van de volgende taken:

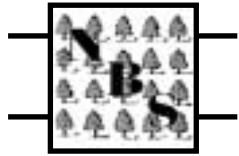
- de voorbereiding (vóór 1/10)
- de opbouw en fruitplaatsing (2 à 8/10)
- permanentie, bemanning van standen en toezicht bij expo (periode 9,10 en 16,17/10)
- permanentie in de tussenweek voor groepen (11 tot 15/10) - opruiming (na 18/10).

Uiteraard bent U ook meer dan welkom als bezoeker van dit groots evenement. Let wel: EUROPOM '04 gaat wel degelijk door in oktober en niet, zoals foutief gemeld in de vorige editoriaal, in de 11de maand!

Alleszins bij voorbaat bedankt en tot ziens op EUROPOM '04.

Ludo Royen, Nationaal voorzitter.

© Nationale Boomgaarden Stichting v.z.w.: elke overname van tekst of illustraties, geheel of gedeeltelijk, mag enkel mits uitdrukkelijke schriftelijke toelating van de redactie.

**NBS
NIEUWS**

Activiteitenagenda 2004

- 5 september:** **BOOMGAARDWANDELING** Hengelhoef
Tussen 10.00 u. - 18.00 u. organiseert Stichting Limburgs Landschap een openlucht manifestatie op het terrein rond de dierenboerderij van Hengelhoef (vlakbij het kasteel, Houthalen-Helchteren). U kan er heel wat standen bezoeken en deelnemen aan allerlei activiteiten (waaronder wandelingen, huifkartochten en kinderanimatie).
NBS zal vanaf 14.00 u. in de namiddag een aantal geleide rondleidingen in de boomgaard verzorgen.
De toegang is gratis.
- 5 september:** Een **"BOERENBUITEN" BELEVENIS**
NBS zal hier met een fruit- en informatiestand aanwezig zijn tussen 10.00 u. en 18.00 u. Beursterrein PROminANT, Blokstraat, Geel ten Aard (prov. Antwerpen).
Plan bereikbaarheid: www.provant.be/hooibeek
Inkom: €5,00/persoon, kinderen tot 10 j. gratis.
- 11 september:** Geleid bezoek aan **MUSEUMTUIN VAN GAASBEEK**
om 14.00 u. of om 16.00 u. Vooraf inschrijven op tel. 012/39 11 88 en €1.50/persoon storten op reknr.: 451-8525391-96 met vermelding 'bezoek museumtuin Gaasbeek'
(voor meer info zie pag. 57 Pomologia 2/2004).
- 12 september:** **OPEN MONUMENTENDAG** - Keizelboomgaard en omgeving
Hoogstamboomgaarden zijn vaak echte monumenten in het landschap. Tijdens de open momentendag in september kan u de Keizelboomgaard met zijn collectieboomgaard en genenbank in hoogstamvorm, en omgeving met hagen, poelen, knotwilgrijen, ... bezoeken te Diepenbeek, onder leiding van een gids.
Van 13.00 u. tot 18.00 u. - Keizelstraat, Diepenbeek
- 12 september:** **OPEN MONUMENTENDAG** Gingelom
Te Gingelom stelt de heemkundige kring die dag in het kader van de OMD het kasteel, de kapel en de vierkantshoeve open voor het publiek. I.s.m. NBS wordt bovendien de geschiedenis van het fruit in de verf gezet met een kleine fruitexpo. Via een infostand stelt NBS ook subsidiemogelijkheden voor aanplant en onderhoud van hoogstamfruitbomen voor en licht ze haar werking toe.

De praktische entles in het provinciaal domein Nieuwenhoven kende een grote opkomst van gemotiveerde deelnemers.

- Vanaf 13u. Rondleidingen om 13.30 u., 15.00 u. en 16.30 u.
Locaties: het kasteel, de kapel en vierkantshoeve van Hasseltbroek.
- 12 september:** Boomgaardwandeling **"MECHELSE POMOLOGEN"**
Van 11.30 u. - 12.30 u. en van 15.30 u. - 16.30 u.
Plaats: stedelijk domein Tivoli, kinderboerderij, Antwerpsesteenweg 94 te Mechelen.
Deelname is gratis. Voorzie aangepast schoeisel.
Ingericht door stadsbestuur Mechelen i.s.m.de Nationale Boomgaardenstichting.
- 18 september:** Theorieles **"VARIËTEITENKEUZE EN HET OOGSTEN EN BEWAREN VAN FRUIT"** - Stockendaalboomgaard - Alt Hoeselt (Hoeselt). Van 9.00 u. tot 12.00 u., gevolgd door examen.
Verzamelen zaal Altenaar, Klaphoekstraat Alt-Hoeselt om 8.45 uur.
- 19 september:** **OPEN DRUIVENGAARD** - Borgloon
Tijdens de wijnfeesten in Borgloon kan u tussen 14.00 u. en 17.00 u. de NBS-Padonck druivenggaard (naast de kerk) bezoeken. Onder leiding van een gids kan u er kennis maken met de verschillende druivenrassen.
- 26 september:** **DAG VAN HET EETBARE LANDSCHAP** - domein Bokrijk, Genk. Van 10.00 u. tot 18.00 u.
NBS zal hier vertegenwoordigd zijn met een fruit- en infostand. Je kan er o.a. oude fruitvariëteiten proeven en aankopen.
- 9 & 10 oktober:** **EUROPOM '04** internationale fruitexpo - Landcommanderij van Alden Biesen - Bilzen. Van 10.00 u. tot 18.00 u.
Inkom: €5,00/persoon, €12,00/gezin met kinderen.

- 9 & 10 oktober: EUROPOM '04 - SYMPOSIUM** - Alden Biesen - Bilzen
 - Nieuwe resistente variëteiten, mogelijkheden voor de appelmarkt? door Paul Van Laer, ingenieur bij boomkwekerij n.v. Johan Nicolai
 - Genetisch onderzoek toegepast op appels - professor dr. Wannes Keulemans, hoofd fruitteeltcentrum KULeuven & dr. Isabel Kolar-Ruiz, werkleider afdeling plantenbiotechnologie, DvP.CLO
 Van 10.00 u. tot 13.00 u. Inkom: €2,50.
- 11-15 oktober: EUROPOM '04** internationale fruitexpo - Alden Biesen - Bilzen (voor groepen - prijzen op vraag (tel.: 012/39 11 88))
- 16-17 oktober: EUROPOM '04** internationale fruitexpo - Landcommanderij van Alden Biesen - Bilzen. Van 10.00 u. tot 18.00 u.
 Inkom: €5,00/persoon, €12,00/gezin met kinderen.
- 9 oktober: EUROPOM '04 - SYMPOSIUM** - Alden Biesen - Bilzen
 - Fruit telen voor de smaak - Joan Morgan, Wey college - Brogdale Horticultural Trust (GB)
 - Ogeruimd staat netjes? - Eddy Dupae, projectleider bij de Vlaamse Landmaatschappij
 Van 10.00 u. tot 13.00 u. Inkom: €2,50.
- 15 & 17 oktober: Kijk-en proefstand "ROZENBOTTELDAGEN"** - provinciaal groendomein Vrijbroekpark, Ridder Dessainlaan te Mechelen van 14.30 u. - 17.00 u.
 Verzamelen aan het bezoekerscentrum. Vooraf inschrijven. Provinciale Groendomeinen met deelname van de NBS.
 Inlichtingen: prov. Vrijbroekpark: tel. : 015/45 13 80
 Internet: info@groenmechelen.provant.be
 Inlichtingen: stedelijk domein Tivoli : tel. : 015/20 66 84
 NBS Mechelen : http://users.pandora.be/nbs.mechelen

Open-'boomgaard'-dag Itegem

In september zet ons NBS-contact en bestuurslid Eddy Vets de poorten van zijn tuin weer wagenwijd open voor het publiek en laat iedereen mee genieten van zijn ruime ervaring in organische teeltwijzen.
 Wie graag start met een organische fruit- en moestuin, maar niet goed weet hoe eraan te beginnen of wie ervaringen wil uitwisselen met een ervaren fruitkweker en pomoloog, ... moet op 12 september in Itegem zijn.
 Tussen 10 en 16 u. kan je er niet alleen kennis maken met allerlei oude fruitsoorten, vooral peren-, maar ook appel- en allerlei bessensoorten. Ook de uitgebreide moestuin is te bezoeken. En je kan er ervaren hoe een vogelvriendelijke fruitkooi ervoor zorgt dat je zelf je bessen en ander klein fruit kan consumeren.
 Eddy geeft de nodige toelichting bij de gehanteerde organische werkwijzen en legt uit hoe vogels, insecten en kruid daarbij een rol kunnen spelen.
 Iedereen is welkom!

Datum: zondag 12 september 2004 tussen 10.00 u. - 16.00 u.

Locatie: tuin Eddy Vets, Bevelsesteenweg 85, 2222 Itegem - tel.: 015/25 18 12

Programma EUROPOM '04 'ALDEN BIESEN' Rijkhoven, Bilzen

EUROPOM '04 loopt voor het grote publiek op **9, 10, 16 en 17 oktober 2004** telkens van **10 u. tot 18 u.** In de tussenweek (11 t.e.m. 15 oktober) is het geopend voor scholen, organisaties, ... Het programma ziet er als volgt uit:

Vrijdag 8 oktober
 Plechtige opening van
 EUROPOM '04

Zaterdag 9 oktober

10-13 u.: symposium

- *Nieuwe resistente variëteiten, mogelijkheden voor de appelmarkt?* door Paul Van Laer, ingenieur bij boomkwekerij n.v. Johan Nicolai.
- *Genetisch onderzoek toegepast op appels* - professor dr. Wannes Keulemans, hoofd fruitteeltcentrum KU Leuven & Dr. Isabel Roldán-Ruiz, werkleider afdeling Plantenbiotechnologie, DvP-CLO

10 u.-18 u.: Europom '04

Zaterdag 9 en zondag 10 oktober

- toegang tot de fruittentoonstelling (1500 variëteiten) met mogelijkheid tot uitwisselen van gedachten met onze buitenlandse gasten
- determinatiemogelijkheid van meegebrachte vruchten
- expositie van schilderwerken over peren van Jean-Claude Schaeffer
- verkoop- en demonstratiestanden betreffende bereiding van stroop, wijn, sap, cider, enz...
- proefstand waar je oude appel- en peerrassen kan proeven en tevens assortimentskistjes met biologisch hoogstamfruit kan aankopen
- standen met aanplantadvies, verzorgingstips en subsidiemogelijkheden
- educatieve standen rond de boomgaard, haar belang voor het landschap en de natuur

Met steun van: provincie Limburg ◊ Vlaamse Landmaatschappij ◊ Regionaal Landschap Haspengouw ◊ AMINAL-afd. Natuur ◊ Limburgs Universitair Centrum ◊ Europese Unie ◊ Interreg ◊ Het Belang van Limburg

- demonstraties persen van fruitsap (enkel op zondag)
- landschapswandelingen (enkel op zondag)

Zaterdag 16 oktober

10-13 u.: symposium

- *Fruit telen voor de smaak* - Joan Morgan, Wey college - Brogdale Horticultural Trust (GB)
- *Opgeruimd staat netjes?* - Eddy Dupae, projectleider bij de Vlaamse Landmaatschappij

Zaterdag 16 en zondag 17 oktober

- toegang tot de fruittentoonstelling (1500 variëteiten)
- determinatiemogelijkheid van meegebrachte vruchten
- verkoop- en demonstratiestands betreffende bereiding van stroop, wijn, sap, cider, enz. ...
- proefstandje waar je oude appel- en peerrassen kan proeven en tevens assortimentskistjes met biologisch hoogstamfruit aankopen
- standen met aanplantadvies, verzorgingstips en subsidiemogelijkheden
- educatieve standen rond de boomgaard, zijn belang voor het landschap en de natuur
- doorlopend rondleidingen op AB (op vraag)
- landschapswandelingen (enkel op zondag)
- doorlopend rondleidingen op AB (op vraag)

Maandag 11 oktober

Euregionaal evenement voor schoolklassen met persen van fruit

Twee detailbeelden van Europom 1993 die eveneens plaatsvond in Alden Biesen.

Weekdagen: 11 t.e.m. 15 oktober

Groepsbezoeken voor senioren, scholen, organisaties ... Belangstellenden die 'Europom '04' in groep wensen te bekijken, opgelet!

Op de weekdagen, van 11 tot 15 oktober, bestaat de mogelijkheid tot bezoek onder leiding van een gids, al dan niet gecombineerd met een bezoek aan de landcommanderij. Zowel geschiedkundige en pomologische rondleidingen zijn mogelijk. Een ideale gelegenheid voor senioren om zoete geur- en smaaksensaties terug te beleven. Voor scholen uit Vlaanderen, Wallonië, Nederland en Duitsland wordt een meertalig educatief programma aangeboden. Groepen van maximaal vijftientig deelnemers kunnen dan terecht.

Inlichtingen en/of reservaties:

- NBS-secretariaat, Leopold III-straat 8 3724 Vliermaal
tel.: 012/39 11 88 - fax: 012/74 74 38 - e-post: info@boomgaardenstichting.be
Maandag tot donderdag: 8 tot 17 u. en vrijdag van 8 tot 14.30 uur
- Landcommanderij Alden Biesen, Kasteelstraat 6 3740 Bilzen-Rijkhoven -
tel.: ++32(0)89/51 93 93 - fax: ++32(0)89/41 70 33
e-post: aldenbiesen@vlaanderen.be

Inkom

€ 5,00/persoon - € 12,00/gezin (2 volwassenen + kinderen) Prijs voor groepen met gids (min. 10 personen): € 8,00/persoon. Schoolklassen: € 1,00/leerling (max. 30) en € 75,00 voor de gids. Voor schoolklassen worden werkbladen ter beschikking gesteld. De lerarenkaart geeft recht op gratis toegang.

De appelpit als determinatiekenmerk (deel 1)

Om variëteiten te herkennen zijn tal van kenmerken aan te houden. In meerdere bijdragen hadden we het in de voorbije jaren al over de vruchtvorm, steelholte, kelkholte, kelk, kelkbuis, smaak, vlees, kleur, blad, ... Telkens gaat het hierbij om variëteiten die voor dit of dat kenmerk speciale eigenheden vertonen die ze ondubbelzinnig als die variëteit bepalen.

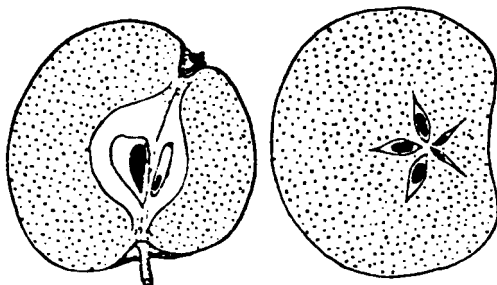
Zo bv. Klumpke, met vlezige knobbel aan steelinplant
 Sterappel met wit, rood doorschijnend vlees
 Calville rouge d'Automne met zijn volledig donkerpaarse huid en grote ribben.
 Bloedpeer met bloedrood sap

Een nog te weinig benut, vaak erg soorteigen en vormvast kenmerk bij de pitvruchten zijn de pitten. In P/1986/4 p. 127 behandelden we reeds de perenpit als determinatiekenmerk. Op dit ogenblik dat de pitten weer volop kunnen worden bekeken, gedroogd en zelfs als kenmerk bewaard, lijkt het ons aangevoelen hierop terug te komen; meer bepaald voor de appel.

Als alle andere vruchtkenmerken geen duidelijke bepaling mogelijk maken zijn de zaden (pitten) haast altijd het belangrijkste determinatiekenmerk dat rest. Vruchten met een zeldzaam eigenaardige pitvorm zijn hieraan gemakkelijk te herkennen. Maar vooral voor een grondige controle op soortechtheid of in twijfelgevallen zijn de kenmerken van de pitten vaak van doorslaggevende betekenis.

Als het over de pitten (zaden) gaat, spreken de pomologen vaak van de "vingerafdruk" van een variëteit, dit om hun belang bij de bepaling te beklemtonen.

Snijden we een appel of peer middendoor, dan zien we in het klokhuis de 5 zaadhouten met, in normale omstandigheden, in elk 2 pitten. Dit is absoluut niet algemeen, want bij een onvoldoende of onvolledige bevruchting kunnen

Niet volmaakte pitten beletten de ontwikkeling van de vrucht op die plaats.

vaak meerdere pitten onvolgroeid of misvormd voorkomen (zgn. loze pitten). Dit is trouwens al van buitenaf aan de vrucht vaststelbaar. Niet ontwikkelde pitten hebben, nl. ook een onvoldoende ontwikkeling van het vruchtvlees, in dat deel van de vrucht, tot gevolg. Een vrucht met een duidelijke onevenwichtige ontwikkeling is haast altijd onvolledig bevrucht.

Aantal

Bij determinatie onderzoeken we enkel goed gevormde pitten op typische eigenschappen. Naast kleur, vorm, grootte of afmetingen,... is ook het aantal pitten per vrucht in de meeste gevallen soorttypisch.

Daar waar de pitten bij bv. Alkmene, Berner Rosenapfel, Oldenburg,... echt talrijk (acht á tien per vrucht) zijn, vindt men er bij Jacques Lebel, Kalco of Signe Tillisch beduidend minder.

Bijzonder opvallend is het verschil tussen diploïde en triploïde variëteiten? Diploïde (met tweevoudig chromosomengetal) hebben over het algemeen goed gevormde en kiemkrachtige pitten (zaden). De zaden van triploïde variëteiten (met drievoudig chromosomengetal) zijn daarentegen onvolkomen en vaak loos, zoals bv. bij de Gravensteiner, de Franse Grijze Winterreinette, de Rheinischer Winterrambour,...

Triploïde variëteiten zijn ook slechte stuifmeelleveranciers.

Misvormde, loze, donker kastanjebruine, niet kiemkrachtige pitten van BOS-KOOP.

Ronde, donker kastanjebruine pitten van BOIKENAPFEL.

Ovale, licht kastanjebruine pitten van ALKMENE.

Langgerokken, donker kastanjebruine pitten van BRAEBURN.

Kleur

De kleur van de pitten moet onmiddellijk na het opensnijden van de verse vrucht worden genoteerd, zoniet maakt de optredende verkleuring de waarneming waardeeloos.

De vrucht dient ook volkomen rijp te zijn. Bij onrijpe vruchten hebben de pitten meestal nog een onterechte witte kleur (cf. bij zomervariëteiten).

Ofschoon de kleur meestal rondom het kastanjebruin evolueert, zijn er soms toch opvallende kleurvarianten. Zo zijn bv. de pitten van de Transparent de Croncels zwartbruin, die van de Ananasreinetten oranjebruin en die van de James Grieve kastanjebruin.

Vorm

De vorm van de pitten vertoont talrijke varianten, maar is in hoofdzaak terug te brengen tot: rond, ovaal, lang ovaal, spits (toegespitst).

Kop

Ook het gebogen uiteinde aan de kelkkant van de pit, de zgn. "kop" speelt een rol. De kop kan rond en glad zijn, maar ook met een uitsteekseltje hebben, "neus" genoemd. Deze neus kan spits of stomp zijn, geplaatst in het midden of aan de zijkant van de kop. De combinatie van deze kenmerken kan dus de volgende mogelijkheden opleveren.

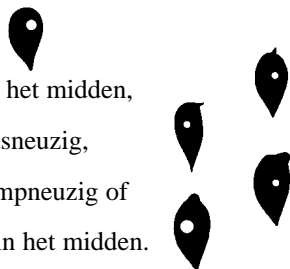
De pit kan zijn: gladkoppig,

spitsneuzig in het midden,

zijdelings spitsneuzig,

zijdelings stompneuzig of

stompneuzig in het midden.

Zo heeft Bohnapfel pitten die zijdelings stompneuzig zijn. Bij de Oogstappel (Transparent Blanc) zijn de pitten langovaal en gladkoppig.

wordt vervolgt.

Ludo Royen

Appelpitten geestverruimend?

Tijdens een bezoek aan een markt passeert een toerist een kraampje van een oud boertje dat appelpitten aanbiedt. Met de slogan "Appelpitten verhogen uw slimheid" verkoopt hij zijn pitten aan 3 euro per 10 stuks.

Onze toerist, onmiddellijk geïnteresseerd, koopt snel 10 pitten en stopt ze meteen in zijn mond. Al kauwend bekijkt hij de rest van het kraampje en leest: "Appels aan 1 euro/kg."

"Héla boertje", sprak de toerist, "Je had me beter 1 kg appels verkocht, dan had ik veel meer pitten gehad!"

"Zie je wel" repliceerde het boertje, "het werkt al!"

Pruimen rijpend september-oktober

Als men aan de pruimentijd denkt stelt men zich haast automatisch de periode voor in het verlengde van de kersentijd, nl. augustus. Toch kunnen de laat rijpende pruimen, vooral als zij bij een mooie nazomer nog goed afrijpen, erg aangenaam zijn. Wij stellen er u kort een achttal voor, van velerlei benutting, die telken jare bij de NBS plantactie worden aangeboden.

Ludo Royen.

Naam Herkomst Rijptijd Gebruik	Vruchtkenmerken (doorsnede in mm)	Teeltkenmerken
Sint-Katrien (fig. 1) Prince Englebert Catherina pruim B Eind augustus en september. Tussenplukken. ----- Bakpruimtype voor verwerking, drogen en dessert.	Middelmatig groot (Ø40), eivormig met fijne, violetblauwe tot paarse, sterk bedonsde huid. Geel, zoet, sappig, aromatisch vruchtvlees. Steen deels vast of los. Indrogend vanaf de steel bij rijpheid.	Sterke, gezonde groeier met piramidale kruin en afhanginge takken. Weinig ziektegevoelig. Voor alle vormen, maar vooral hoogstam. Bestuivers: A. Späth, Bleu de Belgique, Czar, Sanktus Hubertus, Q. Victoria, Wignon.
Monarch (fig. 2) GB 1885 Eerste helft tot half september. ----- Dessert. Keuken.	Middelmatig dik (Ø44) Blauw donker-violet. Zeer donzig. Geelachtig, zeer sappig, zoet-zuur. Verfrissend, vast vlees met aanklevende steen. Zeer goed bij nazomer.	Sterke, steile groei. Goed en regelmatig vruchtbaar. Gezondheid bevredigend, enigszins gevoelig voor rode spin en Monilia. Alle vormen en gronden. Bestuiving: Deels ZB.
Dubbel Bakpruim (fig. 3) Altesse Double Italiaanse Kwets Fellenberg 1ste helft september ----- Bakken, vlaai. Drogen. Vers dessert.	Middelmatig groot (Ø38) Blauw - violetblauw, zeer donzig. Geel, fijn, zeer vast, matig sappig, aangenaam, zuur-zoet vlees. Steen los.	Middelmatig sterke groei. Goede, regelmatige dracht. Zeer bevredigende weerstand. Vroege bladval. Alle vormen (boomgaard). Bestuiving: RC Crottée, RC d'Altham, RC d'Oullins, A. Späth, M. Hâtif, Belle de Louvain, Marjories Seedling, Q. Victoria.

Naam
Herkomst
Rijptijd
Gebruik

Vruchtkenmerken
(doorsnede in mm)

Teeltkenmerken

Enkel Bakpruim (fig. 4)
Altesse Simple
Prune de Namur
Hauszwetsche
Half en 2de helft september
Keuken. Drogen. Bakken.
Taarten. Confituur.
Opleggen. Zuur-zoet.

Klein (Ø30 mm)
Paars-rood violet, donzig.
Groen-geelachtig, vast,
middelmatig saprijk,
zoet-zuur, losse steen.

Zeer vruchtbaar en regelmatig. Goede stamvormen (voor tussenstam). Sterke groei, veel klein hout. Zeer bevredigende weerstand. Vooral als hoogstam in boomgaard, maar voor alle vormen in alle gronden, zelfs koude en vochtige. ZB.

Naam
Herkomst
Rijptijd
Gebruik

Vruchtkenmerken
(doorsnede in mm)

Teeltkenmerken

RC de Bavay (fig. 5)
B
Esperen
Tweede helft tot
eind september

Dessert.
Zeer goed.

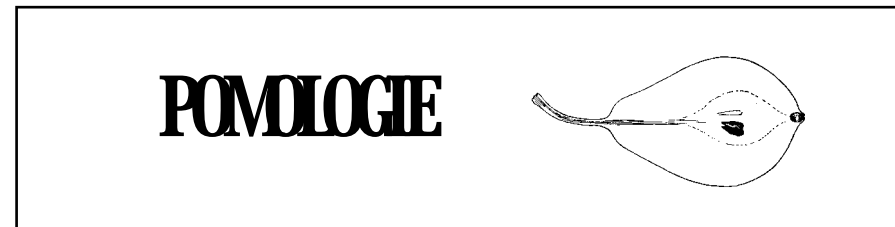
Middel. groot (Ø39 mm)
Geel-groenig, soms met
rode vlekken.
Geel-groenachtig vlees,
fijn, vast, sappig, zoet.
Steen los of licht klevend.

Sterke groei. Wisselvallige vruchtbaarheid. Vraagt goede standplaats en komt moeilijk op rijpheid. Alle vormen. Weerstand bevredigend. **Bestuiving:** goede zelfbestuiver.

Naam Herkomst Rijptijd Gebruik	Vruchtkenmerken (doorsnede in mm)	Teeltkenmerken
Anna Späth (fig. 6) D 1870 Half september tot half oktober ----- Dessert. Zeer goed. Veelzijdige verwerking	Middelgroot (Ø 36 mm) Violet-rood met fijne grijze stippels. Groen met gele doorschijn. Fijn, vast, middelmatig sappig vlees. Steen los. Volrijp oogsten.	Zeer vruchtbaar en regelmatig. Gevoelig aan pruimenmot, zeer weerstandig. Middelmatige groeikracht, brede, wat overhangende kruin. Alle vormen en gronden (boomgaard). Bestuiving: Bleu de Belgique, Czar, M. Hâtif, Opal, RC d'Althan, S. Hubertus, Q. Victoria, RC Crottée, RC d'Oullins. Deels ZB.
Sultan President (fig. 7) Eind september, midden oktober ----- Dessert. Confituur. Niet te bakken.	Groot tot zeer groot, langwerpig. Donkerviolet, bedonsd. Vlees geel, vast, sappig. Steen lossend. Hardrijp oogsten, 2 weken bewarend.	Brede kroon met rechte, midden oktober langwerpig. Uitkalende takken. Zeer sterke groei. Vraagt warme, windbeschutte standplaats. Na vocht moniliagevoelig. Voor alle vormen. Bestuiving: Bleu-free, Enkele Altesse, Ruth Gerstetter, Stanley, Valor.
Palokes (fig. 8) Biloke (Walonië) B vóór 1644 Zeer laat rijpend, eerste helft oktober. Decoratie. Opleg. Historisch sentimenteel, uit de tijd van Dodoens.	Kleine, ronde, donkervioletblauwe pruimpjes met zilverwit waas. Groengelig vlees. Zoetig maar vrij neutraal. Steen vast aan het vlees.	Middelmatig tot zwakke groei; kleine, bolvormige kruin met veel klein hout. Decoratieve boom, voor alle vormen en alle plaatsen. ZB en de ideale bestuiver voor R.C. Crottée.

Bibliografie

- Meyers, **Grosses Konversations Lexikon**, 6de Auflage, Erster Band, Leipzig, 1905.
- Hinterthür L., **Das Steinobst**, Leipzig 1937.
- Van Cauwenberghe E., Monographie **Standaardisatie en Cultuur van Pruimen**, Brussel 1941.
- **Nederlandse Fruitsoorten, pruimen**, Heide Mij, Arnhem, 1943.
- Dermine E., Liard O., **Identification et description des variétés du prunier européen**, Revue de l'Agriculture sept. 1953.
- Mühl Franz, **Steinobst und Schalenobst**, Munchen 1998.
- Arbury J., **Plums**, Londen, 2002.

Gestreepte en gekleurde peren of gepanacheerde peren

Een 15-tal jaren geleden werden wij bij de pluk van een aantal hoogstammige perelaars in een boomgaard in Vliermaal aangenaam verrast door het uitzicht van de vruchten van een Doyenné du Comice. Ze bleken niet, zoals de andere, uniform van kleur, maar vertoonden een duidelijk patroon van rode lengtestrepen. In een eerste opwelling dachten we een nieuwe mutatie te hebben ontdekt, een gepanacheerde Doyenné, maar bij het natrekken van literatuur bleek al snel dat we hier enkel met een van de vele gestreepte peervariëteiten te doen hadden.

Schweizerhosen (synoniemen: Culotte Suisse, Verte longue panaché)

Tot de bekendste van de gestreepte- gekleurde peervariëteiten hoort zonder twijfel de "Schweizerhosen", die reeds aan het einde van de 17de eeuw wordt vermeld. Over de oorsprong van de variëteit bestaat geen duidelijkheid. Merlet die ze voor het eerst vermeldt in 1690 beschrijft ze onder de naam van "Verte longue Suisse". Volgens André Leroy evenals Pfau-Schellenberg is deze gestreepte verbastering ontstaan uit de "Lange Grüne Herbstbirne" beter bekend als "Mundnetzbirne", "Verte Longue" of Groene Juffer. De panachering toont zich in lengtestrepen van steel naar kelk, die afwisselend groen en roodbruin zijn en contrasteren met de gele grondkleur.

Dit zeldzame en opvallende kleurpatroon doet denken aan de kleur van de broeken van de pauselijke Zwitserse wachten te Rome. Zowel intensiteit als helderheid van de strepen zijn sterk afhankelijk van de belichting. Schaduwwruchten tonen meestal enkel de kleuren groen en geel, terwijl deze in het licht hangend de rood-groengele streping bereiken. Ofschoon de streping bij deze variëteit blijkbaar gefixeerd is, zijn er toch gevallen bekend waarbij na herhaalde entingen nog enkel de oorspronkelijke groene kleur bekomen wordt. Het verlies van de streping verandert hierbij echter geenszins de smaak, wel het aantrekkelijke uitzicht van de vrucht.

Op de laatste Europomtentoonstelling in het kasteel van Coloma in Sint-Pieters-Leeuw in 1999, was zij nog in volle ornaat te bewonderen op de stand van onze Zwitserse vrienden van Fructus.

Andere gepanacheerde variëteiten

Volgens de literatuur en ook in de onderscheiden collecties bestaan er meerdere

DUCHESSE D'ANGOULÈME PANACHÉE

Fondante du Panicel panachée, *Bulletin d'arboriculture ... 1892, pag. 161.*

gestreepte variëteiten. Getuigend hiervan volgende summere trip door enkele historische werken .

De prachtige Belgische pomologie, "*Annales de Pomologie Belge et Étrangère*" van 1858 geeft vier gepanacheerde variëteiten met kleurenlitho en beschrijving, de Beurré d'Amanlis panachée, de Duchesse d'Angoulême panachée, Saint-Germain panachée en de Verte Longue panachée.

In de "*Guide pratique de l'amateur de fruits*" van de tuinbouwonderneming Simon-Louis frères in Plantières bij Metz, van 1895, zijn nog 12 andere variëteiten aangegeven. Interessant hierin is het aandeel van de gestreepte variëteiten in de 3 kwaliteitsklassen, zoals hierbij volgend:

1ste kwaliteit: geen gestreepte variëteiten

2de kwaliteit: Bonne Louise panachée

Duchesse d'Angoulême panachée: groeikrachtige boom in 1860
bekomen door A. Leroy

3de kwaliteit: Doyenné du Comice: heeft de vorst van 1879/80 goed doorstaan.

Beurré d'Amanlis panachée

Besi de Chaumontel panachée

Crassane panachée

Doyenné panachée

Messire Jean panachée

Passe Colmar panachée

Saint-Germain panachée

Verte longue panachée: mooie sterk gestreepte herfstvrucht.

Williams panachée

De kwaliteitsklassen van destijds komen evenwel absoluut niet overeen met de huidige opvattingen. Zo staan de 3 variëteiten van de 2de kwaliteit momenteel aan de spits, wat wijst op de verandering van voorkeuren in 100 jaar tijd. In "Les Bonnes Paires van Charles Baltet (heruitgegeven door Naturalia en les Crocqueurs de pommes) zijn 4 gestreepte verbasteringen van peer vermeld: Beurré d'Amanlis panachée, Duchesse d'Angoulême panachée, St.-Germain panachée en Citron des Carmes panachée.

Leroy beschrijft een Gestreepte Herfstbergamotte die pas in januari - februari eetrijp zou zijn.

Het Tijdschrift over Boomteelt, Bloemeteelt en Moeshovenierderij, uitgegeven van 1865 tot 1905, beschrijft in meerdere van haar tijdschriften volgende gestreepte peren:

- Duchesse d'Angoulême panachée
- Beurre d'Amanlis panachée (1884 p. 97)
- Bonne Louise d'Avranches panachée (1882 p. 321)
- Doyenné du Comice panachée
- Alexandrine Douillard panachée
- Passe Colmar panachée (1896 p.33): gezien deze haast steeds als leiboom in volle zon wordt geteeld, is de streeping hier geen enkel probleem. Ook de groeikracht van deze variëteit is niet verminderd in vergelijking met de moederplant.
- Beurré Sterckmans panachée
- Fondante du Panicel panachée (1892 p. 161)

Ook is er nog een minder bekende variëteit die in Zuid-Frankrijk en in het Aostadal (CH) wordt geteeld met name de Martin Sec panachée, een kookpeer en de veel beter gekende Conference die af en toe streping vertoont.

Als de streping optreedt bij een kwalitatief geringe variëteit zoals de Verte longue of Culotte Suisse is de verdienste, op het decoratieve na, niet zo groot. Als de panachering echter bij kwaliteitsvruchten optreedt, is dit voor deze een echte meerwaarde te noemen.

Ludo Royen

Bibliografie

- **Annales de Pomologie Belge et Étrangère** - Sixième année-1858, p. 26. (*mooie litho*) en - Première année-1853, p. 65.
- Fr. Burvenich, Ed. Pynaert, Em. Rodigas en H. Van Hulle, **Tijdschrift over Boomteelt, Bloemeteelt en Moeshovenierderij**, Gent 1865 - 1905. Gesticht door hogergenoemde leraars der Gentse tuinbouwschool.
- Pfau-Schellenberg, **Die Schweizerische Obstsorten**, 1863.
- Leroy André, **Dictionnaire de Pomologie**, Thome II, Angers 1869.
- Simon-Louis frères, **Guide pratique de l'amateur de fruits**, 2de uitgave, Metz 1895.
- R. Corbaz., **Fructus** n° 46, CH - 1996.

Historiek van een torenvalkenactie

Al jaren ergerde ik mij aan de vogels die mijn kersenbomen plunderden. Alles wat men zich kan voorstellen heb ik uitgetoet, om de spreuwen e.a. af te schrikken, inclusief het volledig afschermen van de bomen met netten (Pomologia 2001/2). Tot Frans Nauwelaerts, toenmalig voorzitter van de NBS regio Mechelen, mij vertelde dat men in Nederland torenvalknekstkasten in de boomgaard hing om de vogels af te schrikken.

Een initiatief zo leek mij, de moeite waard om ook eens uit te proberen. Mijn boomgaard ligt echter in een bebouwde omgeving en ik vreesde dat als ik er een nestkast hing, die onbewoond zou blijven.

Ik sprak er over met mijn collega en vriend Paul Van Hoof, jager en lid van de Wild Beheers Eenheid (WBE) van Lier, die te vinden was voor het idee. Niet alleen omdat de torenvalk vogels verjaagt, maar ook knaagdieren als prooi heeft.

Wij veronderstelden dat als we grondeigenaars en boeren konden overtuigen om nestkasten in hun bomen te hangen, ze ook andere roofvogels met rust zouden laten. Om resultaat te bekomen, moesten er verschillende kasten in de omgeving worden geplaatst. Probleem was dat we hiervoor toelating nodig hadden van de grondeigenaars en dat de Wielewaal al een nestkast in de omgeving had hangen.

Contactname met de Wielewaal resulteerde in een samenwerking tussen de drie verenigingen - WBE, Wielewaal en NBS - rond DE TORENVALKENACTIE.

Voor de WBE werkten mee: Pol Van Hoof en Frans Bisaerts, voor de Wielewaal: Van weerd Marcel (de vogelringer), Verstokt Gommaart en Pieters Yves en voor de NBS regio Mechelen: Van de Velde Harry.

Gezamenlijk gingen we op stap om de plaatsen te bepalen waar we een nestkast konden hangen en de eigenaars om toelating te vragen. Nadat we zo 7 plaatsen gevonden hadden, werden de handen uit de mouwen gestoken en de kasten gemaakt. Zes nestkasten werden geplaatst en een bestaande kast van de Wielewaal werd mee opgenomen in de reeks. Ze werden opgehangen in een strook van de Bist in Lier, gaande over Ranst en Lier tot in Vremde met tussenafstanden van ongeveer 600 meter (de torenvalk jaagt nl. niet in een straal van 600 meter rond zijn nest).

Frans Bissaerts van de WBE regio Lier, Emiel Voorspoels van de Wielewaal, Frank Adriaensen (U.A.) en Harry Van de Velde van de N.B.S. (afdeling Mechelen), hingen samen nestkasten voor torenvalken op. Sinds 1997 werden al 95 geringde torenvalken geregistreerd.

Overzicht broedgevallen van torenvalken in de geplaatste nestkasten

Jaar	exemplaren geringd	kasten bewoond
1997	3	1
1998	13	3
1999	17	4
2000	19	4
2001	16	3
2002	11	3
2003	16	4
2004	19	6

De nestkasten werden in 1995 geplaatst. In 1997 werden de eerste jongen geringd. Volgens de ringers van de Wielewaal was dat een slecht jaar. Van 1997 tot nu is de bevolking van onze kasten overhands toegenomen met dit jaar zelfs een ingebruikname van 6 kasten en 19 geringde jongen. Bijkomend resultaat van dit project was dat er in plaats van wantrouwen en tegenwerking, er nu samenwerking was. De grondeigenaars die wij hadden kunnen overtuigen om een kast te plaatsen, waren eveneens enthousiast na de eerste broedgevallen. En de kersbomen, zul je zeggen? Daarover berichten wij u een volgende keer.

Harry Van de Velde

Organisch fruit kweken - Over bloemen en insecten

Een natuurlijke biotoop voor fruitbomen veronderstelt veel vogels, planten en insecten. Tot deze laatste diertjes voelen zich weinigen aangetrokken. Integendeel! Bloemen zullen hier een bemiddelende rol vervullen. Mensen houden van bloemen, dat hoop ik althans; insecten brengen graag een bezoek aan bloemen. Zodus!

Uiteraard zullen er ook schadelijke diertjes op de planten afkomen. Het komt er dus op aan goede insecten aan te trekken om de negatieve op te ruimen op natuurlijke wijze.

Insecten als bestrijders

Iedereen kent wel het gebruik van omgekeerde potaarden bloempotten gevuld met stro. Naast de stam opgehangen met de opening naar beneden zullen de oorwormen vlug deze veilige schuilplaats ontdekken. Eens de avond valt, kruipen zij uit hun strohol tevoorschijn en langs de gesteltakken gaan zij op rooftocht. De schoonmaak van stam en blad is zo begonnen. Vooral bladluizen lusten zij in overvloed. Eens de zon verschijnt, verdwijnen zij voor de zonnearmte en de ontwakende vogels. Mezen in alle soorten en kleuren zullen hun taak overnemen. Zij werken terwijl de fruitboomeigenaar slaapt. Mooi toch, nietwaar. Denk erom, de oorwormen komen vanzelf in de bloempotten. Breng het stro echter niet te vroeg in het voorjaar aan, want luie vogels maken er dan dankbaar gebruik van als nestmateriaal.

Een organisch gevormd biotoop van bloemen, bomen, fruit en zoveel meer dat met het blote oog niet zichtbaar is.

Voor de fruittuin vormen de gaas- en de zweefvlieg zeer nuttige bezoekers. Hun larven eten vrij veel nakomelingen van schadelijke insecten op. Over het onbetwispbare nut van lieveheersbeestjes als verslinder van bladluizen is voldoende bekend, maar ook mieren helpen graag met de grote schoonmaak van de bomen. Je ziet hen ijverig hun taak vervullen in een eindeloos op en neer kruipen langs de boomstam.

Insecten als helpers bij bestuiving

Het nut en de rol van bijen bij de bevruchting van de bloesem is genoegzaam bekend. Het is wel een nadeel dat zij pas bij een temperatuur van 16° C uitvliegen. Dit scheidt problemen in het vroege voorjaar bij vroege fruitsoorten. Vandaar dat het aantrekken van hommels van groot belang is. Zij komen zeer vroeg en al bij 11° C tevoorschijn. Uiteraard zullen ook andere diertjes zorgen voor een goede vruchtzetting. Het is onze taak te zorgen dat zij ons weten te vinden en bij ons blijven. Dit laatste kan door het aanplanten van els aan de rand van de boomgaarden en het ophangen van insectenblokken. Die zijn makkelijk zelf te maken door met een grote boormachine in een houtblok gaten te boren en die dan op te hangen in oostelijke richting. Verder kan dik karton opgerold en in een lege plasticfles zonder bodem gestoken als alternatief dienen. Doch laten we eerst de insecten naar onze boomgaard lokken.

Welke bloemen zijn nuttig?

In het vroege voorjaar kunnen krokussen een eerste attractie voor mens en insect vormen. Niets zo mooi dan veelkleurig ontloken lage kelkjes in een nog slapend grasveld. Het is alsof zij de andere grassen uit de winterslaap willen halen. De krokusbloei geeft het sein om andere bloemen te zaaien. Vooreerst de tuinbonen: gezaaid in maart (Wie ze in maartje is vergeten zal er geen meer moeten eten!) bedekken zij de mulchlaag (zie vorige bijdrage: omtrent mulchen) al vanaf april. De plant groeit vrij snel door en bloeit de volgende maand. Insecten weten hem vlug te vinden. In juni is het jouw beurt om te oogsten van deze voedzame plant. In de hoogzomer verdort de plant stilaan. Op de stervende plantendelen tref je dan de larven van lieveheersbeestjes aan. Laat de plant met rust tot de resterende bonen droog in de peul hangen om ze op die manier te plukken en in de peul te bewaren als zaaigoed voor volgend jaar. Maar in de vroege herfst de stengels af en laat ze onder de bomen liggen. Hun holle pijpen zullen beschutting bieden voor overwinterende insecten en de wortelknolletjes van deze vlinderbloemige voorzien de bodem van een flinke portie stikstof. Kan je nu begrijpen dat iedere boomgaardbezitter een boontje zou moeten hebben voor tuinbonen?

Uiteraard komen nog andere bloemen in aanmerking om tussen de vruchtbomen te zaaien. Ook hier geldt weer de regel van de afwisseling. Uit eigen observatie stellen wij vast dat volgende bloemen een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefenen op vele insecten: korenbloemen, bernagie, goudsbloemen, tagetes, facaelia, zonnebloemen, oostindische kers en de verschillende klaversoorten.

Wie nog niet overtuigd is van het belang van bloemen in de fruittuin kan ze dan misschien zaaien omwille van hun schoonheid. Veel kijkplezier...en gezonde bomen en vruchten krijg je er gratis bij!

E. Vets

'Het Land van Loon' en de fruitteelt 93 jaar geleden

Lokale variëteiten worden momenteel wat meewarig bekeken als zijnde van weinig betekenis, geringe kwaliteit, weinig commercieel, en noem maar op. In werkelijkheid is dit toch wel even anders.

Een honderdtal jaren geleden waren er in ons land honderden lokale variëteiten. Van het uiterste puntje van de Westhoek tot de zuidelijkste grens met Frankrijk en Luxemburg, kon men geen streek passeren zonder met lokale eigenheden geconfronteerd te worden. Sommigen waren erg lokaal en zijn niet bijgebleven, anderen overschreden echter ruim de dorpsgrenzen en waren vaak in een gehele fruitregio verspreid. Van diegenen waarvan ons tot op vandaag naamvermeldingen zijn bijgebleven, mogen wij met recht en reden zeggen dat ze een belangrijke plaats in de lokale teelt en handel van hun tijd hebben ingenomen. Getuigen hiervan volgende korte bijdragen.

Vliermaalse pruim of Oogstpruim

Vanouds is Vliermaal een omgeving een dorp waar de pruimen goed gedijen. Tal van variëteiten werden er geteeld en zelfs een lokale variëteit uit wortelopschot vermeerderd (scheuten vanuit de wortel van de boom opgroeiend, die afgestoken en geplant ongeschlachtelijk een jonge boom van dezelfde variëteit opleveren, zonder enten) werd er getig vermarkt, tot in Brussel toe.

In "Het Land van Loon" nummer 3, van zondag 28 mei 1911, vinden we onder de rubriek Provincienieuws voor Vliermaal een vermelding van de Vliermaalse pruim of Oogstpruim die gaat als volgt: *"Deze week hebben wij reeds kooplieden van Loon en Tongeren in onze gemeente gehad tot het aankopen van oogstpruimen, en zij hebben reeds eenige aankopen gedaan en de opbrengst belooft nog al veel."*

Dit jaar bloeide de oogstpruim mooi en overmatig. Gezien de goede weersomstandigheden belooft het, zoals 100 jaar geleden, ook nu een voortreffelijke oogst te worden. De markten zal deze opbrengst niet meer halen, maar er zal wel vollen bak Vliermaalse pruimenvlaai van gemaakt worden die wij u bij EUROPOM '04 in Alden Biesen zullen laten proeven.

P.S.: In P 94/2, p. 50 brachten wij reeds een volledige beschrijving van deze Limburgse pruim.

Ludo Royen

Bibliografie

Het Land van Loon - weekblad, Van Straelen-Coune, 1911 (ter beschikking gesteld door J. en P. Vanbrabant, Vliermaal en m.m.v. dhr. J. Oris, Het Poortje, Kortessesem jan. 2004.)

Erratum P2/2004.

In vorig nummer is een storende fout geslopen. Op pagina 86 werd op het laatste ogenblik de afbeelding veranderd, maar niet de ondertitel. De getoonde vruchten zijn zodoende niet deze van de Cuisse Madame maar wel de JULES d'AIROLLES. Onze verontschuldigen hiervoor.

Mezen helpen tegen vruchtbeschadiging

Dat de natuur je kan helpen bij het bestrijden van schadelijke insecten wordt algemeen aangenomen. De geïntegreerde en biologische teeltmethodes zijn er zelfs op gebaseerd.

Deze stelling bewijzen is andere koek. Een Nederlandse onderzoeksinstituting heeft echter de uitdaging aangenomen en vorig jaar een proefopstelling gemaakt in een boomgaard waarvan zij een gedeelte hebben overkapt met netten zodat tussen de twee delen van de boomgaard alle omstandigheden gelijk bleven, behalve de bereikbaarheid voor vogels, waaronder mezen.

Zowel in het overkapt gedeelte als in het open gedeelte werden diverse metingen gedaan naar het aandeel vruchtbeschadigingen en gewicht van de oogst.

De resultaten waren duidelijk: bij de vruchtbeschadigingen scoorden de voor mezen toegankelijke bomen met 11,2% beschadigingen merkbaar beter dan de afgeschermd bomen waar er 13,8% vruchtbeschadiging werd vastgesteld.

Voor de opbrengst waren de verschillen nog duidelijker. Tegenover 4,7 kg appels per boom bij de afgeschermd bomen stond een opbrengst van 7,8 kg/boom voor de toegankelijke bomen.

Mezen, maar ook andere vogels als tijtjaf, boomkruiper, specht,... maken een belangrijk onderdeel uit van de voedselkringloop, en hebben een belangrijke taak in de boomgaard of fruittuin. In de zomer eten ze allerlei schadelijke insecten, zoals bladluizen, mijten, rupsen, wantsen,... Ook hun eieren staan op de menukaart. 's Winters leven ze vooral van plantaardig voedsel dat ze her en der uit de natuur bijeen sprokkelen of uit de mezenbollen die de mensen voor hen voorzien. Het is wel belangrijk hier niet te lang mee door te gaan omdat de vogels dan zelf niet meer op zoek gaan naar voedsel, maar telkens terugkeren naar hun 'afhaalrestaurant'. Zo verliezen ze hun zelfredzaamheid, maar ook hun functie voor de boomgaard.

Iedere mezensoort heeft haar eigen plekje in de boom. De grote koolmezen vinden we vooral terug op de kleine takken, terwijl de iets kleinere pimpelmees haar voedsel vooral zoekt onder bladeren en kleine twijgen en de nog kleinere staartmees de kleinste twijgjes en bladeren bezoekt. Stam en dikkere takken worden vooral bezocht door de boomkruiper.

Door het plaatsen van nestkastjes kunnen we onze boomgaard of fruittuin aantrekkelijker maken voor deze nuttige vogels. Deze kan je kopen, maar ook zelf bouwen in hout. Let wel op! De vliegopening moet variëren naargelang de bewoner. Is de opening te groot, dan worden ze enkel bezocht door de grootste vogels. Bv. voor koolmezen is een opening van 32 mm te verkiezen, voor pimpelmezen mag het iets kleiner zijn, nl. 27 mm en voor een staartmees mag het nog kleiner.

Hang de nestkastjes niet te dicht bijeen - minimum 3 meter uiteen als het kasten voor verschillende soorten betreft, 10 meter voor kasten voor dezelfde soorten - en hang ze hoog genoeg (minimum 2 meter en maximum 5). Kijk ook of er geen katten bij kunnen. Zo kan je met een kleine inspanning mee profiteren van het nuttige werk van onze gevederde vrienden in boomgaard en fruittuin!

Jos Ramaekers - Anny Laczewny

Matkopmees

Seizoenswerkzaamheden

Luchtgebrek in de bodem

Dit is mogelijk een van de oorzaken als planten het opnemen van voedingsstoffen stopzetten en wortelrot optreedt.

Na mechanisch diep losmaken is het inzaaien van bv. lupinen aan te bevelen.

Hun penwortels kunnen ook in diepere bodemlagen doordringen en voor een water- en luchtwisseling zorgen.

Op lange termijn zijn zeer zware bodems enkel door toevoegen van compost met zand te verbeteren, zodat een stabiele korrelstructuur de verdichting tegen gaat.

Pitvruchten

Beurtjaarproblemen, de jaarlijkse wisseling tussen hoge en zeer kleine dracht (o.a. bij Boskoop, Elstar, Sterappel) kunnen op verschillende manieren worden vermindert.

- de meeste beurtjaargevoelige variëteiten zijn sterkgroeiend. Tussenveredeling met een zwakgroeiende variëteit als groeiremmer is dus aan te bevelen, o.a. Ananasreinette, Alkmene, Summerred, ...

- snoei tijdens of kort na de bloei

- vruchtdunning bij sterke bezetting

In de draagjaren bloeien deze bomen overmatig en de bloeitijd duurt langer. Hierdoor is er ook een grotere kans op een infectie door perenvuur. Stevig uitdunnen van de bloeitrossen kan dit gevaar verminderen en een verzwakken van de boom door overmatige dracht voorkomen.

Distels

Kunnen met hun witwollige bloeiwijzen meer dan 4000 zaden ontwikkelen, die weliswaar in het voorjaar ontkiemen en bladrozetten vormen, maar pas in het volgende jaar weer bloemen en zaden vormen. Hakt men ze weg, dan blijft toch nog de diepgroeiende penwortel in de grond zitten. Deze vormt telkens weer opnieuw opschot. Distels en winde trekt men best met de hand uit als de bodem goed vochtig is of onmiddellijk na een stevige vorstperiode, en dit herhaalde malen, telkens weer opnieuw. Bij de dooi zitten de wortels nl. vrij los in de bodem en het dooiwater vergemakkelijkt het losrukken. Onze grootouders wisten het wel!

"Distels maaien is distels zaaien", of zoals de Duitse boeren het zeggen "Windes en distels zeven maal eruit, dan komen ze niet meer terug uit" ("*Winden und Disteln sieben mal raus, dann bleiben sie aus*")

Voldoende watervoorziening

Voldoende watervoorziening van de fruitgewassen is in droge voorjaarsperioden zoals dit jaar (zeer droge februari - zeer droge april) van doorslaggevend belang voor goede groei. Van zodra de twijggroei begint, moet een gelijkmatige watervoorziening verzekerd zijn. Een vroegere methode, drainagebuizen loodrecht in de omgeving van de kroonprojectie ingraven, om op diepte te kunnen bewateren, werd door de efficiëntere methode van druppelbevloeiing vervangen.

Ook in de wijnbouw, in de aarbeien- en groententeelt zijn deze systemen al sedert lang ingeburgerd. Wat niet wil zeggen dat bewatering op diepte niet goed is. Alles is beter dan niets doen!

Anijsolie

Anijsolie heeft een sterk aantrekkings-effect op bloembestuivende insecten. Men spuit het sterk verdund in de volle bloei. Maar ook aromatische kruiden w.o. Bergbonenkruid, Lavendel, Melisse (Mel = mele = lat), Salie en Hysop lokken talrijke insecten waarvan de larven actieve bestrijders van schadelijke organismen zijn.

Vorstschade aan vruchtbomen

Volgens onze ervaring is dit waarschijnlijker boven een begroeid (grasland), dan wel boven een open vlak.

Koude lucht gedraagt zich nl. als water, ze vloeit helling afwaarts en kan zich tegen dwarshekken of afsluitingen opstuwten. Daarom worden vruchtbomen op lichte bodem op hellingen minder door vorst bedreigd dan in laagten.

Ludo Royen.

Vorstschade bij Kwee A-onderstammen.

Wie vorig voorjaar onderstammen plantte voor peren, kon deze lente wel eens erg bedrogen worden door de laatste winterprik met sneeuw en ijs. Zoals het past, kon je in de loop van de maand september daarop de nodige tussenstammen enten van Beurré Hardy (opleten voor takschurft) tot Le Curé. Voor de winter zijn intrede deed, leek alles in orde. Hoewel je niet kon zien aan de bladvorming dat je entpoging geslaagd was, liet de gladgroene bast het beste vermoeden. De nieuwe enten stonden er fris met gesloten bladknoppen vol verwachting op het nieuwe voorjaar bij.

De lente brak door, enkele warme dagen volstonden om de kwee A-knopjes te doen openspringen en er hadden zich zowaar vrij snel takjes gevormd. Doch o wee... toen sloeg het weer om naar winteren. Er viel sneeuw, het vroom zelfs vrij streng aan de grond. Dit gaf apocalyptische beelden: jong groen boven een kil sneeuwtaaij. Dit kreeg dan ook ongewone gevolgen. De sneeuwlaag vroom vast aan de weke schors van de onderstammen waarin de sapstroom al volop stuwde. Het heimelijk spel van dooi overdag en vorst 's nachts sloopte de weke onderstam.

De prille boompjes vroom dood. De tussenstammen rimpelden en verschrompelden tot bruine fossielen. Toen de ware lente zijn intrede deed, bleven er slechts dunne stokjes als levenloze potloden over. Toch blijft de hoop dat de kweewortels opnieuw gaan uitlopen en er dit jaar nieuwe kweestammetjes gevormd worden. Dan beginnen we opnieuw te enten in september.

E. Vets

Gomziekte

Gomziekte bij steenfruit ontstaat zeer vaak ten gevolge van bodemproblemen, o.a. door te hoge bemesting, kortstondige veranderingen in de optimale zuurtegraad (pH-waarde), zware- en koude bodems, opstuwend vocht, maar ook aanhoudend watertekort, ... De meeste steenvruchten voelen zich het best op een warme standplaats met diepe doorlatende bodem.

Gomziekte bij de kers is vaak het gevolg van te hoog nitraatgehalte of te veel vocht. Ook grote sapdruk na zware snoei kan de oorzaak zijn.

Pitvruchten

Beurtjaarproblemen, de jaarlijkse wisseling tussen hoge en zeer kleine dracht (o.a. bij Boskoop, Elstar, Sterappel) kunnen op verschillende manieren worden verminderd:

- snoei tijdens of kort na de bloei
 - vruchtdunning bij sterke bezetting
 - de meeste beurtjaargevoelige variëteiten zijn sterkgroeiend.
- Tussenveredeling met een zwakgroeiende variëteit als groeiremmer is dus aan te bevelen, o.a. Ananasreinette, Alkmene, Summerred, ...

In de draagjaren bloeien deze bomen overmatig en de bloeitijd duurt langer. Hierdoor is er ook een grotere kans op een infectie door perenvuur. Stevig uitdunnen van de bloeitrossen kan dit gevaar verminderen en een verzwakken van de boom door overmatige dracht voorkomen.

Perziken snoeien - vruchthoutsnoei

Gebeurt in principe best vóór of kort na de bloei. Dan zijn de verschillende knoppen, bloem- of bladknoppen best te herkennen.

Het meest waardevol zijn de

- "**Echte vruchttwijgen**" of gemengde twijgen (2) en (3) herkent men aan de afwisseling van bloem- en bladknoppen of aan de drievoudige knoppen. De aanwezigheid van 2 bloemknoppen met één bladknop. Hiervan laat men er **5 per twijg**. De overigen worden weggeknipt, want de boom kan toch niet meer vruchten voeden.

- Bij de "**valse vruchttwijgen**" (4), ontbreken de bladknoppen, zij bestaan enkel uit bloemknoppen. Zij zijn voor de vruchtdracht waardeloos omdat voor een goede vruchtontwikkeling er minstens 22 bladeren nodig zijn. Dus **wegknippen**.

- "**Boekettwijgen**" (5) of meituiltjes zijn gestuikte kortloten aan oudere takken met gedrongen samengedrukte bloemknoppen en een bladknop aan de top. Ook de korte

Drievoudige knoppen bij perzik leveren zowel bloem als blad op, wat essentieel is voor de vruchtontwikkeling.

"boekettwijgen", aan de sterkere takken zijn belangrijk voor een goede dracht. Zij blijven steeds **behouden**.

- **Houttwijgen** (1) met uitsluitend bladknoppen zijn van belang voor de twijgvernieuwing en worden op **2 knoppen ingekort**.

Perziken verjongen

Als de struik al onderaan uitkaalt en te hoog wordt, is het tijd voor een verjongingssnoei. Daarbij worden de hoge kroondelen tot op de lager liggende takken teruggesnoeid, ook al vraagt dit grote ingrepen. Na een zorgvuldige wondverzorging zullen opnieuw jonge twijgen aan de oude takken gevormd worden.

Ludo Royen.

Veredelen voor schurftresistentie: toekomstige ontwikkelingen (deel 2)

Een halve eeuw nadat men het trage werkje van het inkruisen van de Vf-resistentie in smakelijke appels gestart was, bleek dat die resistentie doorbroken kon worden. Daarom is men tegenwoordig bezig met het ontwikkelen van andere methodes. In dit artikel willen we het daarover hebben.

Terug naar de originele genenpool van de appel

De meesten onder ons weten dat de gedomesticeerde appels niet in onze streken ontstaan zijn, maar in Centraal Azië. Van daaruit zijn ze bij de Grieken en de Romeinen beland, van waaruit deze vruchten dan verder verspreid zijn over Europa. De mens heeft doorheen de tijd vooral op smaak, grootte en uiterlijk geselecteerd. Daardoor zijn we in de loop van vele millennia tot een verarmde genetische basis gekomen. Men is dan ook terug gaan zoeken in het gebied waar de appels ontstonden, namelijk in het huidige Kazachstan. Daar groeien nog steeds wouden van fruitbomen. Amerikaanse wetenschappers hebben in de jaren 1989, 1993, 1995 en 1996 een aantal expedities ingericht en hebben er van tal van locaties (vooral in de grensstreek met China) pitten meegebracht. Opvallend was dat sommige van deze wilde appels een bijzonder hoge kwaliteit hadden en bovendien waren enkelen zelfs tot 70 mm groot. DNA-onderzoek kon aantonen dat de daar groeiende appels (*Malus sieversii*) sterk verwant zijn met onze hedendaagse appels. Het daar verzamelde genetisch materiaal (voornamelijk pitten) wordt nu wereldwijd in tal van onderzoeksinstituten geëvalueerd op ziekteresistenties, vorstgevoeligheid, e.d. De eerste resultaten van die onderzoeken zijn beloftevol.

Intergenerische hybriden van appel en nashi

Elke pitvruchtsoort heeft zowat zijn eigen schurftschimmel: de appel wordt geteisterd door *Venturia inaequalis*, de peer door *Venturia pirina* en de nashi door *Venturia nashicola*. Deze laatste schimmel komt (nog) niet voor in West-Europa en hier zijn de nashi's dan ook zeer gezond. In Japan daarentegen, waar die schimmel wel aanwezig is, worden de meeste onbehandelde nashi's er sterk door aangetast. De 2 andere schurftschimmels (die voor appel en peer) hebben zich blijkbaar gespecialiseerd in hun eigen gastheer en deren de nashi niet. Zo beperkt elke schurftsoort zich tot zijn eigen gastheer.

Dan kan je je afvragen wat er gebeurt als je een appel en een nashi gaat kruisen. Het kruisingsresultaat van deze ver verwante soorten noemt men een intergenerische hybride: een kruising tussen het genus *Malus* (appel) en het genus *Pyrus* (nashi). Het zou kunnen dat de nakomelingen beide gevoeligheden overerven, een van beide of geen van beide. Bedenk overigens dat nashi blijkbaar resistent is tegen appel- en perenschurft, appel tegen peren- en nashischurft en peer tegen nashi- en appelschurft. En dat is een resistentie die vermoedelijk al millennia standhoudt. Dus je kan het ook omdraaien: appel, peer en nashi bezitten, naast een gevoeligheid voor één schurftschimmel, elk ook een specifieke resistentie tegen 2 schurftschimmels. De vraag wordt dan of die resistenties ook bij de nakomelingen voorkomen.

Het probleem is dat je een appel niet zomaar met een pitvrucht van een ander genus kan kruisen. Er zijn wel uitzonderingen bekend onder de pitvruchten: ooit ontstonden de *Cydonalus* (kweeper met appel), *X Sorbopyrus auricularis* (lijsterbes met peer) en *X Pyronia veitchii* (peer met kweeper). Dit soort combinaties ontstaan uiterst zelden spontaan. De Japanner Dr. Banno heeft zich toegelegd op het kruisen van appels en nashis. Dit is een moeilijk proces, waarbij de bevruchting al vaak mislukt. Maar indien de bevruchting plaatsvindt, dan volgt er doorgaans na enkele weken een incompatibiliteitsprobleem van het embryo met het endosperm weefsel. Dit weefsel moet zorgen voor de voeding van het embryo. Doordat dit niet gebeurt, sterft het embryo af (en vallen de vruchtjes). Er wordt dan ingegrepen door de embryo's onder steriele omstandigheden uit de vruchtjes te halen en verder te kweken in een proefbuisje (in vitro) op een steriele voedingsbodem. Men noemt dit "embryo rescue". Vergelijk het misschien met een prematuurtje dat nog even in de couveuse moet.

Het kruisen van appel met nashi was in eerste instantie bedoeld om de smaak van de nashi's wat op te krikken. Die smaken namelijk flets, doordat de vruchten weinig suikers en zuren bevatten. Het blijkt nu (resultaten voorgesteld op het International Horticultural Congress - Toronto 2002) echter dat sommige kruisingen (zoals de appel 'Fuji' X de nashi 'Oharabeni') nakomelingen geven die resistent zijn tegen een vijftal schimmelaantastingen (waaronder zowel nashi- als appelschurft). Deze nakomelingen hebben overigens een blad- en twijgstructuur zoals de nashi's en kunnen op een perenonderstam (*Pyrus calleryana*) gekweekt worden. Het uiteindelijke resultaat is echter een vrucht die ergens tussen beide inzit: noch een appel noch een nashi. Maar misschien is dit wel geen nadeel want qua verschillende kleurtypes heeft de consument het nu wel al gezien: groen, geel, rood en geel-rood. Als je met iets echt nieuws wil afkomen, dan is het meegenomen dat het uiterlijk ook echt te onderscheiden is van het al bestaande assortiment.

Homozygoten

Het grote probleem bij het kruisen van appel is het heterozygote karakter ervan. Zouden we een moeder- of vaderboom hebben die homozygoot is voor de Vf-schurftresistentie (of een andere dominante monogene eigenschap), dan zijn alle nakomelingen ook Vf-resistent. Beschik je niet over zulk een homozygote ouder, maar over een heterozygote, dan dien je pakweg de helft van de zaailingen weg te gooien. Gewoonweg omdat die helft dan niet resistent zal zijn. Het mag duidelijk zijn welk een besparing hier mogelijk is. Hedendaagse technieken maken het mogelijk om homozygoten te bekomen en dit nog wel op een korte tijd. De eicellen en het stuifmeel van de appels zijn namelijk haploïd. Bij de bevruchting versmelten zaadcel en eicel en bekomen we terug diploïde cellen. Het is tegenwoordig mogelijk om uitgaande van eicellen of uitgaande van stuifmeel complete planten op te kweken (door bestuiving met gedood mentor-stuifmeel gecombineerd met embryo rescue technieken of via in vitro cultuur van stuifmeel). De bekomen haploïden dienen dan verdubbeld tot diploïden. Hetgeen spontaan kan gebeuren of geïnduceerd via behandeling met b.v. colchicine. Zo bekom je een boom die volledig homozygoot is. Doorgaans wordt aangenomen dat dit enkel nuttig is voor genetische studies. Het zoeken naar goede homozygote kruisingsouders is dan namelijk de volgende opgave.

Men kan echter ook bomen hebben die homozygoot zijn voor één bepaalde eigenschap. Een bekend voorbeeld zijn de sierappels *Malus 'Baskatong'* en *Malus 'Royalty'*, die hun purperen pigmentering aan 100% van de nakomelingen meegeven. Je kan ook 2 Vf-resistenten met elkaar kruisen. Een 75% zal ook Vf-resistent zijn. Van één derde van die 75% mag je verwachten dat ze homozygoot voor het Vf-gen zijn. Als je die laatsten op hun beurt gebruikt om mee verder te kruisen, dan geven die de Vf-resistentie ook aan 100% van hun nakomelingen door. Het probleem is dat je niet met het blote oog ziet of ze homozygoot zijn voor dat kenmerk. Je kan dit enkel vaststellen als je ermee kruist. Hetgeen pas kan na de juveniele fase, als de bloemen verschijnen (na 5 à 10 jaar dus). Als dan alle nakomelingen schurftresistent zijn, dan heb je een homozygote Vf-resistente gevonden. Het grote voordeel van het kruisen met dergelijke homozygoten is dat men na het kruisen geen arbeidsintensieve voorselecties meer dient uit te voeren. Men kan er namelijk op vertrouwen dat alle nakomelingen resistent zijn. Dit is op zich geen nieuwe techniek, maar de hedendaagse biotechnologie maakt het mogelijk om dit al bij jonge zaailingen m.b.v. DNA-merkers vast te stellen.

Genetische omvorming

Zoals bekend is het kruisen voor een belangrijk deel een grote loterij. Om een goede kans te hebben om iets bruikbaar te vinden dient met grote aantallen gewerkt. Een kostbare en langdurende bezigheid. Vaak heb je een selecte zaailing die slechts enkele minpunten heeft. Bekijk het misschien als een hoop dobbelstenen die je

*Nitaka en andere Nashi zijn in onze streken zeer gezond. Ze zijn vatbaar voor de schurftschimmel *Venturia nashicola*, maar die komt in West-Europa (nog) niet voor.*

gegooid hebt en je hebt bijna allemaal "zessen". Het is stom om dan al die dobbelstenen weer op te gooien als je gewoon die enkele niet zessen met de hand zou kunnen omdraaien tot de zes bovenligt.

Als geweten is welke genen die minpunten controleren, dan kan men tegenwoordig ook via technieken uit de biotechnologie de nodige wijzigingen aanbrengen in het DNA van die plant: de genetische omvorming of manipulatie. Dat kan met soortegenen genen (zoals Vf). Maar de mogelijkheden van genetische omvorming stoppen niet bij het genetische materiaal van de eigen soort. Voor schurft heeft men een aantal strategieën uitgetoetst. Een aanpak is uitgewerkt door het Fruitteeltcentrum van de K.U.Leuven. Hier werden antimicrobiële peptiden gebruikt. Zo werd Jonagold getransformeerd met 3 cDNAs, die antischimmel proteïnen coderen: Rs-AMP2 van radijs, Ace-AMP1 van ui en A1-AMP van amaranthus. De transgene Jonagold bleek in proeven ook verhoogde resistentie te bezitten tegen de geteste schimmels. Let wel: het gaat hier over laboratoriumonderzoek. Van die transgene bomen staat er nog geen enkel exemplaar in het veld. In Europa is de publieke opinie, in tegenstelling tot Amerika, namelijk nogal achterdochtig tegen deze technologie.

President Roulin is zeer weinig vatbaar voor schurft en kanker.

Export van fruit naar Engeland anno 1933

In haast alle fruitpublicaties van de jaren 1930 vinden we bijdragen die aangeven dat de aanvoer van fruitsoorten voor export naar Engeland een centrale plaats innam in de fruitteelt voor heel Vlaanderen. In het binnenland spelen zich de verhalen en anekdotes af van het vervoer per paard en kar naar de markt en van de opkopers "groothandelaars", die op hun beurt via tram en spoor het fruit naar de uiteindelijk inscheepplaatsen brachten.

Charles De Pauw 1933.

Goed! Zo lezen we dat! Maar zelden stellen wij ons daarbij ook het beeld voor van hoe dat moet geweest zijn. Onze grootouders met paard en kar, het hele gezin ingeschakeld, in de boomgaard aan de pluk, sorteren, verpakken, vervolgens naar de fruitmarkt met alle problemen van standplaats, prijsbepaling en prijsbedinging, combines van aankopers waardoor de aankooprijzen kelderden, het in de gracht gieten van korven vol kersen. Als men aan dumpingprijzen niet wilde verkopen, enz.... Stuk voor stuk aangrijpende getuigenissen van het harde gevecht om het bestaan dat toen op een elementair vlak werd geleverd.

Nu 3 generaties later is dit trouwens nog geen haar veranderd, organisatie van veiling en groothandel ten spijt, woedt nu onverminderd het gevecht om de leningen afbetaald te krijgen.

Zo vertrokken in die tijd uit het kleine Limburgse dorpje "Vliermael" (Vliermaal, deelgemeente van Kortesseem - Limb.) karrenvrachten van een vroeg blauw pruimpje (de Vliermaalse pruim of Oogstpruim) als primeurs met de tram naar de markt van Brussel, maar werden evengoed tonnen van een zeer vroege, mooi uitziende, maar snel melige wringpeer, de Koolstukken naar de haven gebracht voor export naar Engeland.

Voor de fruittelers van de kuststreek ging dit veel directer. Over het algemeen werden de vruchten door grotere fruitkwekers in de hele omgeving "op boom" opge-

kocht om dan rechtstreeks door de fruitkwekers naar de haven te worden gebracht.

Dit opkopen van fruit "op boom" was trouwens ook in de andere fruitstreken in zwang. Zo werd in het Sint Truidense de kersenooft al opgekocht in de maanden juni, juli, als men zich van de mogelijke opbrengst een idee kon vormen, aan de hand van de nauwelijks "aangesponnen" (= gevormde) kersen.

Een van dergelijke fruitopkopers in de streek van Wetteren was Charles De Pauw, grootvader van de boomkwekers Willy De Pauw en Robert De Pauw, van beide gelijknamige bedrijven uit Serskamp, die onlangs hun activiteiten stop zetten.

In de jaren 1930 vertrokken alle dagen 2 wagens fruit naar de haven van Gent. Iedere week werd een bericht gestuurd wanneer de stoomboot vertrok.

Peren, appels maar ook allerhande pruimen werden verscheept. Zo werden de Mirobolanen of Kerspruimpjes voor export naar Engeland geplukt. Verpakt in manden van 10 kg werden ze naar Zeebrugge naar de boot gebracht. In het totaal zowat 25 à 30 ton Mirobolanen jaarlijks.

Vóór W.O.II had vader De Pauw 2 voermannen die met 4 paarden 6 à 7 ton fruit (en noten) naar de haven van Gent brachten, wat al een hele bedoening!

Ludo Royen, juni 2004.

Willy De Pauw aan de mirobolanenpluk voor Engeland in 1947.

Postkaart van scheepsmakelaars en verzenders Debaerdemaecker van Gent. Dit document werd door Willy De Pauw, zeer toevallig teruggevonden, opgevouwen in de bolhoed van zijn grootvader om deze zijn vorm te doen behouden.

NBS-Kersenhappening van 11 juli, een impressie

Beelden zeggen soms meer dan woorden. Daarom deze collage van de voorbije kersenhappening van de Nationale Boomgaarden Stichting.

De eerste gewestelijke NBS-Kersenhappening in Alden Biesen mocht meer dan 2.000 bezoekers begroeten. Het aanbod loog er dan ook niet om: 35 rondleidingen in de kersencollecties, meer dan 100 lokaal Limburgse kersvariëteiten te kijk en te keur, expo van 80 kersenthio's, evocatie van de kersenpluk in de boomgaard anno 1940, themastands rond kersengebruik in al zijn vormen, stuk voor stuk door NBSvrijwilligers bediend, recepten, vragen, ... Ook de prijsvraag bleek in de smaak te vallen met meer dan 200 juiste antwoordformulieren, waaruit bijgaande 10 gelukkigen werden uitgeloot en een gratis Euopomticket in de bus mogen verwachten.

Winnaars europomtickets

1. Celine Budenaerts, Meremweg, 3740 Bilzen
2. Viviane Breban, Dorpstraat, 3061 Leefdaal
3. Katrien Martens, H.Schoofslaan, 1160 Brussel
4. Chris Vanrossem, Herentalsebaan, 2520 Ranst
5. Eric Beyens, Waterstraat, 2450 Meerhout
6. Jan Willekens, Van Asschestraat, 2160 Wommelgem
7. Stephanie Van Baelen, Schoterweg, 3980 Tessenderlo
8. Jorid Luyckx, Hoefsmidstraat, 3740 Bilzen
9. Kurt Hauben, Bornestraat, 3742 Martenslinde
10. Kristel Claes, Oude Heidestraat, 3740 Bilzen

BOOMGAARD & LANDSCHAP

Boomgaard Merendree en lokale werkgroep in Nevele

In november 2000 ontving de NBS van het gemeentebestuur van Nevele een adviesaanvraag voor het herstel en de uitbreiding van een oude boomgaard gelegen ter plaatse Dopershoek in Merendree, deelgemeente van Nevele, bij de kruising van het Schipdonkkanaal en het kanaal van Gent-Oostende en naast de Merendreeput.

Naar aanleiding van een groen BPA had de VLM in 1999 voor dit gebied een inrichtingsplan opgesteld, waarvan een van de maatregelen het herstel en de uitbreiding was van een 2,5 ha grote boomgaard.

In januari 2001 realiseerde de NBS een historische studie, een geschiedkundige reconstructie van het variëteitenassortiment in deze regio en een rassenvoorstel voor deze boomgaardrenovatie.

Boomgaardrenovatie

In augustus 2001 maakte de NBS het inplantings- en reconstructieplan en begeleidde de uiteindelijke aanplant in de week van 7 januari 2002.

De nog staande oude hoogstammige vruchtbomen werden nog maar deels gedetermineerd, hiervoor is nog werk aan de winkel.

Effectief werden toen de volgende soorten en variëteiten aangeplant:

84 hoogstamappels in 27 variëteiten. De courante nationale rassen, maar ook Transparent de Croncels, Pladei, Trezeke Meyers, Streeping, Rambour d'Automne, Hondekop, Dubbele Speeckaert, Pondappel en Reinette Parmentier;

84 hoogstamperen in 22 variëteiten, courante rassen, maar ook Cuisse Madame, Groene Juffer, Olivier des Serres, Beurré d'Angleterre, Beurré de l'Assompion, Jules d'Airolles en Fondante des Bois;

17 hoogstampruimen in 16 variëteiten met zeldzaamheden als Professor Columbian (van leraar Collumbien-Melle), Prince Englebert, Mastpruim en Pamelse Datjes;

10 verschillende kersenvariëteiten waaronder Bigareau Moreau, Harde Vellen, Tipkers, Sint-Antoniusers en last but not least 10 verschillende notenrassen van internationale herkomst.

Begin dit jaar werd deze boomgaard door de Vlaamse Landmaatschappij overgedragen aan de gemeente, die met NBS het noodzakelijke beheer doornam. Met de gemeente werd overeengekomen dat de NBS van de boomgaard gebruik zou mogen maken voor het inrichten van boomgaardactiviteiten.

Een wandeling door de boomgaard Merendree besloot de eerste samenkomst van omwonenden, belangstellenden en het gemeentebestuur van Nevele.

Start lokale werkgroep

Op 20 juni 11. organiseerde de NBS samen met het gemeentebestuur van Nevele een kennismaking met de boomgaard voor geïnteresseerde deelnemers aan een regionale kern. Naast de burgemeester en de bevoegde schepen waren een 30-tal, vooral omwonenden aanwezig.

Mogelijke werkvelden voor een regionale kern, zoals adviseren van het beheer, het verzorgen van snoeiessen, het organiseren van kennismakingen met de oude fruitrassen, kwamen aan bod.

Laat het duidelijk zijn; het effectief uitvoeren van het beheer van een 2 ha grote boomgaard hoort toe aan professionelen.

De vroegere eigenaar vulde de voorstelling aan met zijn persoonlijke ervaringen met de boomgaard en enkele weetjes.

Op het eind van de bijeenkomst werd een oproep gedaan naar vrijwilligers om actief te worden in een regionale kern waarvoor een achttal personen toezegden.

Met hen en met geïnteresseerde leden uit de omgevende Oost-Vlaamse gemeenten zal een nieuwe afspraak gemaakt worden om te komen tot een bestuur en een aanzet tot activiteitenkalender en voorstel van overeenkomst met de gemeente.

Hierbij nogmaals een oproep aan onze leden in de regio van Merendree-Nevele om zich voor deze boomgaard in te zetten. Graag even een telefoontje of e-mail met het NBS-secretariaat.

Jos Ramaekers - 2 augustus 200

Infopaneel bij de Merendreeboomgaard in Nevele (zie pag. 144).

Perzikenteelt in het Hageland

Vanouds bood het Hageland omwille van de bodemkwaliteit en de aanwezigheid van zonnige zuiderhellingen uitstekende mogelijkheden voor een bloeiende fruitcultuur. Waar nu hoofdzakelijk appel- en peerplantages in het landschap voorkomen tussen graan- en suikerbietenvelden, bood het verleden wel een enigszins ander uitzicht.

Historiek

Vanaf de Eerste Wereldoorlog tot eind jaren zestig groeiden en bloeiden veel perzikboomgaarden in de streek rond Gelrode, Wezemaal, Betekom en Nieuwrode. De perzikbloesems kleurden de zuiderflanken van menige heuvel zoals de Gelrodeberg en de Molenberg. Deze "bergen" maken deel uit van een heuvelrug die zich uitstrekt van Scherpenheuvel tot Wezemaal. De ondergrond bestaat uit de typische roodbruine ijzerzandsteen zoals die nog duidelijk in zijn verroeste kleur zichtbaar is in de kerkbouw van de plaatselijke parochiekerken. Voeg bij deze doorlaatbare bodem nog de aanwezigheid van kalk en de ideale groeiomstandigheden zijn geschapen voor de teelt van steenfruit. Daarbij schonk de zuidhelling beschutting tegen late nachtvorst en warmte tijdens de rijpingstijd van de vruchten in de zomer.

De boomgaarden verschilden van streek tot streek. In de buurt van Gelrode kwamen veel beroepstellers voor die zeer intensieve, grote bedrijven uitbaatten, terwijl in de omgeving van Wezemaal eerder kleine familieboomgaarden werden aangelegd. Vaak konden de huisvrouwen zo een centje bijverdienen met de aan huis verkoop

van perziken. Langs de dorpswegen stonden stalletjes allerhande opgesteld. Van heinde en ver wisten de liefhebbers deze sappige lekkernijen te vinden en te waarderen. De grote bedrijven brachten hun oogst naar de veiling in Nieuwrode. Van daar vonden de perziken vlug een afzet naar de grote steden. Tot in Parijs werden de witvlezige perziken als een delicatessen geapprecieerd. Gelukkig stellen we op vandaag een vernieuwde belangstelling voor deze fruitteelt vast en merk je al schuchtere aanplantingen van nieuwe boomgaarden in het Hageland.

Variëteiten

De vroege soorten rijpten al vanaf begin juli en de pluk van de laatste rassen liep door tot in oktober. Volgende variëteiten werden met zekerheid in de streek geteeld: Vroege Amsden, Belle de Bavay, Charles Ignouf, Grosse Mignonne, Madame Gaujard, Madeleine Rouge, Belle Impériale, Précocité de Hale, Vroege Delespaul, Loksbergse Roodsteen, Jefkes, Lievelingen, Vaes Oogst, Red Haven, Galopin, Reine des Vergers en Briool de Zelem.

Teelt en verzorging

Perziken verkiezen een kalkrijke en zeer humusrijke bodem. Een warme beschutte standplaats is aan te bevelen. Zij gedijen niet op een natte zure grond waar zij lijden aan krulziekte en taksterfte zodat vrij snel de hele boom doodgaat. Een jaarlijkse overvloedige gift ruwe compost is noodzakelijk evenals een portie kalk.

Brompton, St- Julien A, amandel- en uiteraard perzikzaailingen kunnen dienst doen als onderstam. Wij verkiezen zelf onderstammen te kweken door gezonde perzikstenen te zaaien. De kiemkracht is eerder kort, vandaar dat een snelle stratificatie nodig is. Laat de stenen een dag drogen en bewaar ze dan in een bloempot met potgrond. Je kunt zo verschillende lagen boven elkaar bewaren zolang ze maar toegedekt zijn met grond. Overwinter de pot buiten, liefst onder dak. In februari-maart springen de eerste stenen al open. Plant ze uit in een pot en bewaar ze op een beschutte plaats.

De rest kan je in de loop van de maand april in volle grond uitzaaien. Bij de selectie valt het op dat enkele exemplaren al oculeerklar zijn rond augustus-september. Vermeerdering gebeurt best door oculatie rond bovenvermelde periode. Let op de keuze van het oculatie oog. Zorg ervoor dat telkens drie blaadjes uit het oog ontspringen om er zeker van te zijn dat er geen bloemknop als oog gekozen is. Op perzikzaailing kan het vermeerderen gebeuren tot september. Vallen na drie weken de blaadjes af dan is de ingreep geslaagd, maar het gevaar van uitvaart door de bladknopluis of invriezen tijdens de winter blijft bestaan. Pas in de lente zal het nieuwe boompje zijn volle groei om te ontwikkelen, doch een lang leven zal de boom niet kennen. Wil je ieder jaar perziken eten, plant dan ieder jaar een nieuwe boom.

Het snoeien dient steeds in volle zomer te gebeuren als de bomen volop in't blad staan. Dit om gomvorming te vermijden. Het ideale tijdstip is na of zelfs tijdens de pluk. De eerste ingreep gebeurt als het boompje ongeveer twee meter hoog is. Neem dan de harttak volledig weg en kort de gesteltakken in om verkaling tegen te gaan.

Reine des Vergers

Laat nooit een dubbele kruin toe om afscheuring te vermijden. Neem altijd de dorre takken weg en de gemummificeerde vruchten. Wij verkiezen niet te felle ingrepen behalve voor de takken die naar binnen groeien, snoei deze takken onverbiddelijk weg.

Jaarlijkse bemesting is noodzakelijk. Verteerd stalmest is aan te bevelen naast hopen ander organisch materiaal. Houd altijd de zuurtegraad in de gaten. Perziken houden van een hoge pH (kalkrijke meer basische bodem). Als de bloesem bevroor en de boom geen vruchten moet dragen, kan een geringe bemesting volstaan om te vermijden dat blad en takgroei te fel zullen toenemen.

De meeste soorten zijn zelfbestuivend doch bij aanplant van meerdere rassen werkt de kruisbestuiving een hogere productie in de hand. De makkelijkste teelt lijkt wel Reine des Vergers, ook al omdat zij vanuit de steen kan vermenigvuldigd worden terwijl Wassenberger haast geen last heeft van de vervelende krulziekte.

Oproep

Langs deze weg durven wij onze leden oproepen op zoek te gaan naar enkele oude verdwenen perzikrassen die vroeger in het Hageland en misschien ook elders gekweekt werden: Belle Impériale, Madeleine Rouge, Mayflower, Vainqueur en de Simonperzik.

Ook naar de perenvariëteit Beurre Van den Hove zijn wij op zoek.

Liefhebbers die vermoeden waar die soorten te vinden zijn en het ons melden, zouden we zeer dankbaar zijn. En wees gerust, we maken voor de vinder een boompje extra aan.

Eddy Vets

met dank aan Louis Milis en Dirk van den Eynde

FRUITGEBRUIK

Luikse vlaai (open pruimenvlaai)

Benodigheden:

500 g bloem, 15 g gist, snuifje zout, 20 g suiker, 125 g boter, 3 eieren, een weinig melk, poedersuiker

Werkwijze

Doe de bloem in een kom en maak er een kuiltje in.

Breek de gist met een weinig melk en giet deze in het kuiltje. Bedek met het overige deel van de bloem en laat rijzen.

Voeg er dan het zout, de suiker, 125 à 150 g boter en drie eieren bij en vermeng alles.

Voeg indien nodig nog wat melk toe om een weinig vast deeg te bekomen.

Bedek met een doek en laat gedurende een half uur op een warme plaats rusten.

Open pruimenvlaai kan met tal van variëteiten worden gemaakt. Enige voorwaarde is dat de steen goed loskomt van het vruchtvlies. Hier werd ze belegd met halve vruchten van Magna Glauca.

Snij de pruimen in twee, verwijder de stenen, vermeng de vruchten met poedersuiker, een weinig kaneel en een weinig bloem.

Rol het deeg open met de deegrol tot op een dikte van 0,5 cm. Doe het in een vlaai-vorm, een klein omslagje aan de boord makend.

Vul dan met de halve pruimen (mogen opeen gelegd worden). Bestrooi met poedersuiker en bak in een hete oven. Haal uit de oven en laat afkoelen.

Als pruimen zijn geschikt: Dubbele Bakpruim, Oogstpruim en alle goed van de steen loskomende, niet te saprijke pruimen.

Smakelijk!

Ludo Royen – april 1994

Gebruiksmoment van peren

Zomer- en herfstperen moeten voor hun volledige rijpheid worden geplukt. Te vroeg geoogst, bereiken ze hun volledige smaak niet en blijven vlak. Indien men echter te laat oogst, zijn ze buikziek en verliezen hun sap.

De winterperen daarentegen, dienen zeer laat geoogst omdat ze verdikken zolang ze aan de boom blijven hangen. Te vroeg geplukt blijven ze in de bewaarplaats groen, rimpelen en bereiken nooit een normale rijpheidsgraad. Allen hebben een verblijf in de bewaarplaats nodig: een tot twee weken voor de peren die in het begin van de zomer rijpen en 4 tot 6 maanden voor de wintervariëteiten van einde winter.

Over het algemeen wordt gezegd dat de peren dienen geoogst te worden vanaf het ogenblik dat de steel loskomt van de tak als men de vruchten opheft.

Om de gebruikrijpheid in de bewaarplaats te controleren, wordt vaak gesteld dat die is bereikt als de peer aan een druk van de duim toegeeft. Men moet er dan wel bij nemen dat die vrucht, zo ze nog niet consumptierijp is, niet verder bewaard kan worden daar ze op die plek al vlug gaat buikziek worden.

Een eenvoudige methode om in de bewaarplaats de gebruikrijpheid van de peren te bepalen bestaat erin een naald in het vlees te drukken aan de basis van de steel. Met wat ervaring kan men, met die methode, zich heel goed rekenschap geven van de rijpheidstoestand. Als de naald moeilijk in de vrucht dringt, is de peer nog te groen.

Als ze snel inzakt, wijst dit erop dat ze reeds overrijp is. Tussen deze beiden bevindt zich het juiste rijpheids- of gebruiksmoment van de peer.

Wanneer dit moment gekomen is, dient men dus vast te stellen aan de vrucht zelf. Het is een kunst op zich en vraagt niet alleen een grondige kennis van de bewaarde variëteiten en hun kenmerken, maar tevens een voortdurende controle van de bewaarvruchten in de fruitkelder.

Natuurlijk is dit afhankelijk van de soort. Denk maar even aan onze winterperen die maandenlang steenhard in de bewaarplaats kunnen liggen en dan plots op enkele

dagen tijd boterzacht en sappig worden vol aroma, een lust voor al onze smaak en reukzintuigen.

Het nuttigen van een peer op het juiste moment was in de jaren 1800 bij de gegoe-de burgerij a.h.w. van kunde tot kunst verheven. Het gaf de gastheer een gelijk-aardig aanzien een excellente peer op het toppunt van haar rijpheid te serveren als dit het geval is met een goede fles wijn.

Ter illustratie hiervan volgende paragraaf van de Nederlandse dichter J.W.F. Werumeus Buning in zijn verhandeling over peren:

"Pierre, zei de oude landedelman, wek mij vannacht te half vier ure, en breng mij dan deze peer - en hij wees op de peer die te gloeien lag onder het licht - die als-dan haar moment zal hebben gekregen. Een peer is een vrucht die haar moment heeft, en als het moment van zo'n peer voorbij gaat, dan is het toch eigenlijk met zo'n peer gedaan.

En hij stond op en ging te bed, en werd te half vier ure gewekt en at de peer, geschild met een benen vruchtenmesje, en hij sliep weer in, en droomde en had de vrede des harten".

Het is inderdaad zo, een peer dien je te eten wanneer zij rijp is. Geen dag vroeger, geen uur later. Als haar moment gekomen is of zoals onze grootouders het nog zo kleurrijk konden zeggen *"als ze op snee is"*, m.a.w. als ze klaar is om te worden aangesneden en gedegusteerd.

Ludo Royen

Perenrecept anno 1390

Eeuwenlang werd de peer beschouwd als een vrucht die je niet rauw placht te consumeren. "Boeren en arme lui vraten de peren onbeschaafd zó van de boom, die wisten niet beter. Maar prins en koningen snoepten hun peren meestal gestoofd in een allerfijnst stroopje", aldus E. Decamps in "Goed van Toen".

Van hem ook volgend middeleeuws receptje:

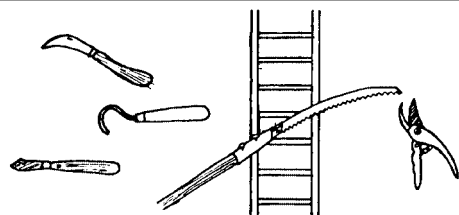
Schil de peren, maar hou de vruchten heel. Verwijder met veel handigheid, met een pijlpunt of met een hedendaags aardappelmessje, de steel en het klokhuis. Stop de peren in een aarden pot en bedek ze met 'n paar handvol geplette, overrijpe braambessen. Vul dan de pot verder met wijn, rood en zwaar als bloed. Zet de peren één dagje in een koele vergeethoek.

Voeg 's anderendaags wat suiker bij en laat alles, in een pannetje, zacht stoven. Haal de gare vruchten uit het nat en kook de stroop verder in. Vermeng, naar middeleeuwse geplogenheid, wat gemberpoeder in de zoete prak.

Serveer de peren, badend in de stroop, in een zilveren schotel met deksel.

Ludo Royen,

WERKTUIGEN & MATERIALEN

Drogen van fruit aan draad of stok in de zon

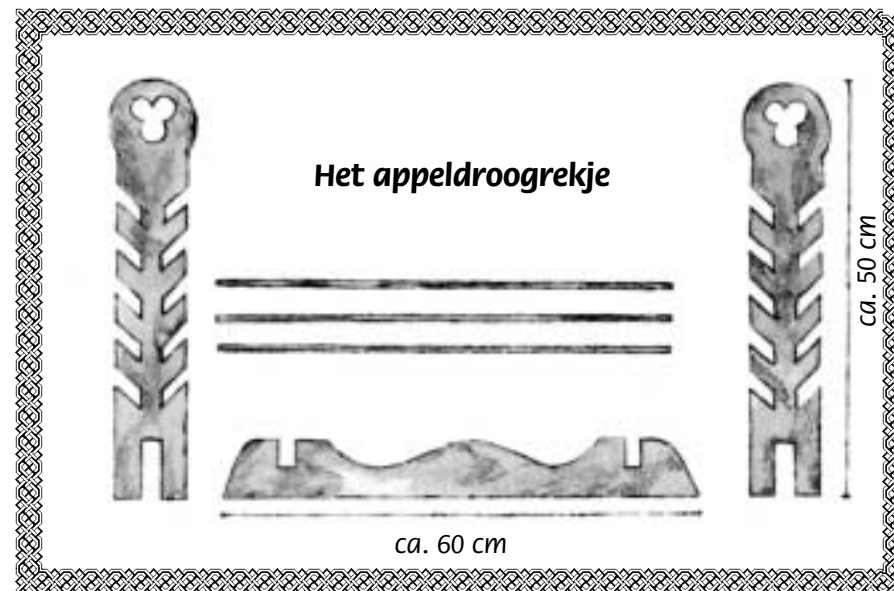
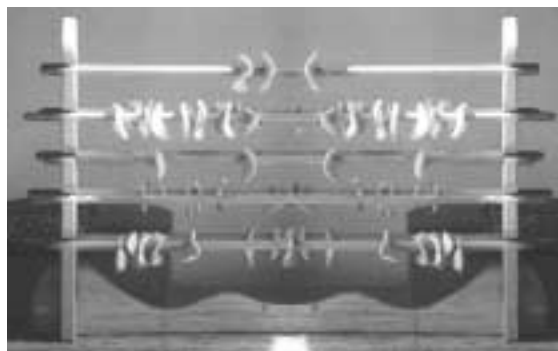
In het Z.O. van Frankrijk en in midden Rusland droogde men omstreeks de eeuwwisseling (1900) appels en peren op een zeer eenvoudige wijze in de zon. De geschildte appels werden ontdaan van het klokhuis, in schijfjes van ongeveer 0.5 cm dikte gesneden en vervolgens aan draden geregen, die in de zon, boven de haard of in een warme plaats te drogen werden gehangen. Ook kunnen de schijfjes, goed open gespreid op een rooster, in de zon worden te drogen gelegd.

Hoe aantrekkelijk ook in zijn eenvoud, deze methode is voor ons klimaat weinig geschikt, al zouden de voorbijgaande temperaturen van eind juli, begin augustus ons dit laten geloven. Te meer daar in volle oogstperiode van appel en peer, de weersomstandigheden vaak zo wisselvallig zijn dat het moeilijk is de vruchten in open lucht gedroogd te krijgen. In een goede zomer zou men hoogstens met de zeer vroege variëteiten enig succes kennen.

Hoe dan ook, een belangrijk nadeel van deze methode is het trage verloop van het drogen, wat veel verlies van voedingsstoffen en vitaminen met zich meebrengt.

Wil men toch energiezuinig drogen dan is een droogrekje boven een verwarmingsbron binnenshuis een realistische mogelijkheid. Voor een ietwat handige knutselaar is dit heel eenvoudig zelf te maken.

Eigenlijk is het niets minder dan een houten raamwerkje met aan weerskanten uitsparingen, gleuven waarin de droogstokken worden gelegd alsof het om de spiesen van een barbecue zou gaan. Bijgaand schema is een mogelijkheid, maar je kan je fantasie lustig op hof laten slaan en er een "kunstwerk" van maken.

Men gebruikt best onbehandeld hard hout want dat geeft geen smaak af aan de te drogen appelschijfjes. Ook kan men het rekje wat opsmukken met houtsnijwerk, krullen of symbolen.

Uit een geschaafde plank of een stuk multiplex van 2 cm dik, 8 cm breed en 160 cm lang kan je al een volledig rekje maken.

Voor het eigenlijke drogen met dit rekje ga je te werk zoals onze voorouders plachten te doen.

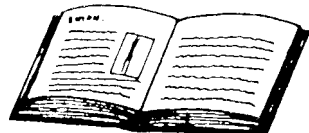
Was en schil de appels en verwijder met een appelboor het klokhuis. Snij ze vervolgens in schijven van ongeveer 0,5 cm dik en dompel ieder schijfje in water waarin wat citroensap is opgelost. Het citroensap geeft een frisse smaak aan de appelschijfjes en voorkomt bovenal dat ze bruin verkleuren. Rijg de appelringen nu door de droogstokken, ervoor zorgend dat de lucht er van alle zijden goed bij kan, m.a.w. dat ze mekaar niet raken.

Plaats het rekje nu op een warme en droge plaats, met veel luchtbeweging. Een zonnige vensterbank of een warm fornuis zijn hiervoor geschikte plekken.

Na een paar dagen zijn de ringen gedroogd en kan het rekje opnieuw worden gevuld.

De gedroogde appelringen worden direct uit het vuistje gegeten of in kleine hoeveelheden verpakt, goed afgesloten en donker bewaard.

Ludo Royen

PLUMS - Jim Arbury and Sally Pinhey

In het kader van de voorbereidingen van Europom '04 dienen uiteraard de nodige bezoeken afgelegd. Zo bezocht ons bestuurslid Jeanpierre Billen begin augustus onze Engelse vrienden van Brogdale en Whisley Gardens en bracht ons een prachtig werk mee over pruimen. Het is van de hand van Jim Arbury, waarmee we reeds bij de vorige Europom editie in het Coloma kasteel in Sint Pieters Leeuw konden kennis maken. Het is enig mooi geïllustreerd door Sally Pinhey.

Jim Arbury is "superintendant" van het departement Fruit aan de Royal Horticultural Society's Garden in Wisley waar hij de vermaarde Harry Baker opvolgde. Zijn huidige taak omvat de fruitcollecties, de model fruittuinen en de "Fruit Naming Service", wat zowat de benaming en determinatie van variëteiten inhoudt.

In 1977 publiceerde hij reeds een beschrijving van 55 peervariëteiten onder de titel "Pears" eveneens geïllustreerd door Sally Pinhey met adembenemende afbeeldingen van in de Whisley-collectie voorkomende peerrassen.

Plums is in dezelfde trant opgebouwd en beschrijft 58 pruimrassen van de gematigde klimaatzone. Het is een waardevol werk voor de identificatie van pruimen, mede door de uitstekende illustraties die met veel oog voor detail zijn samengesteld. De pruimen zijn geschilderd zoals ze er oogstrijp uitzien, met doorsneden, bladeren, bloemen en steen.

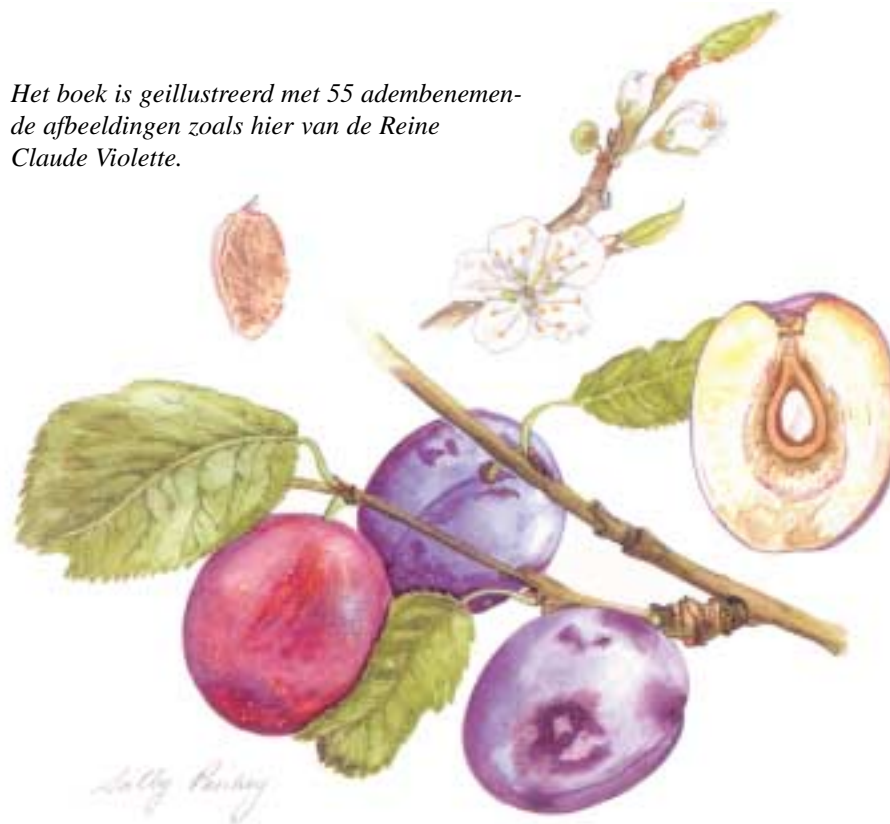
Het assortiment is voor het overgrote deel tot onze eigen variëteiten terug te voeren, met o.a.:

Avalon, Bleu de Belgique, Belle de Louvain, Coe's Golden Drop, R.C. d'Althan, Damson, Early Laxton, Early Rivers Prolific, Enkele Altesse, Kirke's Plum, Mirabelle de Nancy, Rode Myrobolaan, Royale de Vilvorde, Opal, R.C. d'Oullins, R.C.

de Bavay, R.C. Violette, Sanktus Hubertus, Queen Victoria, Washington, enz. Het is tevens aangevuld met notities betreffende cultuur, vermeerdering, pluktips, bestuiving en tal van wetenswaardigheden steunend op de rijke ervaring van Jim.

Het boek is geïllustreerd met 55 adembenemende afbeeldingen zoals hier van de Reine Claude Violette.

Wij kunnen u dit uitzonderlijke werk ten volle aanbevelen. Alhoewel in het Engels geschreven is het, door de strikt aangehouden kenmerken voor alle variëteiten en de algemeen voorkomende termen, gemakkelijk en vlot te gebruiken ook met een beperkte kennis van het Engels.

Ludo Royen.

Ten behoeve van onze leden hebben wij een beperkt aantal exemplaren laten voorbehouden die wij u kunnen aanbieden. Te bekomen door overschrijving van 40,00 euro + 3,00 euro port op rekening 451-8525391-96 (België) of 49.93.73.634 (Nederland) van NBS vzw, met de vermelding "Plums - Arbury."

Inhoud P3/2004

- Editoriaal	107
NBS-nieuws:	
- Activiteitenagenda 2004	108
- Programma EUROPOM '04 'Alden Biesen' Rijkhoven, Bilzen	111
Pomologie:	
- De appelpit als determinatiekenmerk (deel 1)	114
- Pruimen rijpend september-oktober	117
- Gepanacheerde peren	121
Boomgaardbiotoop:	
- Historiek van een torenvalkactie	125
- Organisch fruit kweken - Over bloemen en insecten	127
- 'Het Land van Loon' en de fruitteelt 93 jaar geleden	129
- Mezen helpen tegen vruchtbeschadiging	130
Fruitboomteelt:	
- Seizoenswerkzaamheden	132
- Veredelen voor schurftresistentie: toekomst (deel 2)	136
Historia:	
- Export van fruit naar Engeland anno 1933	140
NBS-kersenhappening van 11 jui, een impressie	142
Boomgaard en landschap:	
- Boomgaard Merendree en lokale werkgroep in Nevele	144
- Perzikenteelt in het Hageland	146
Fruitgebruik:	
- Luikse vlaai (open pruimenvlaai)	149
- Gebruiksmoment van peren	150
- Perenrecept anno 1390	151
Werktuigen en materialen:	
- Drogen van fruit aan draad of stok in de zon	152
Boekenieuws:	
- PLUMS - Jim Arbury and Sally Pinhey	154